KENDIME

PER SKOLAT E PARA

PREJ

LUMO SKENDO

BKSH

SELANIK
STYPESKRONA „MBROSESIJA" KRISTO LUARASI
1910

BKSH

BKSH

BKSH

KENDIME

PER SKOLAT E PARA

PREJ

LUMO SKENDO

BKSH

SELANIK

STYPESKRONA „MBROSESIJA“ KRISTO LUARASI

1910

Tɛ drejtɛn e tɛ ɕtypurit pɛrɕɛri tɛ kɛsaj libre e ruan ɕtypɛɕkroɳa „Mbroɗɛsija“.

BKSH

Ηeriu

Ηeriu ka ŋɛ kokɛ, ŋɛ trup, dy krahɛ ðe dy çapokɛ.

Nɛ kokɛt ka kafkɛn ðe turinɛ.

Kafka ɛɢtɛ mbuluarɛ me leɢ, vetɛm baʎɛt q' ɛɢtɛ pɛrpara s' ka leɢ.

Nɛnɛ baʎɛt ka tɛ dy sytɛ ðe brɛnda nɛ kafkɛt ka tɛ dy veɢɛt.

Nɛ turit ka sytɛ, hundɛn, gojɛn, buzɛt.

E sipɛrm' e trupit ðuhetɛ krahror; nɛnɛ krahrort ɛɢtɛ barku; an' e prapsm' e trupit quhetɛ kurris.

Krahu ndahetɛ mɛ tri: krahu vetɛ, ʎɛra ðe dora; krahu ɛɢtɛ liðurɛ nɛ trupt me supnɛ; nɛ mes tɛ krahut e tɛ ʎɛrɛs ɛɢtɛ bryʎi. Dora ka tɛ pesɛ giɢtɛriŋtɛ ðe nɛ majɛ tɛ tyre janɛ ðoŋtɛ.

Çapoku ka: kofɢɛnɛ; nɛnɛ kofɢɛt ɛɢtɛ guri ðe mê poɢtɛ gurit kɛrciri; kɛmba ɛɢtɛ fare nɛ funt ðe nɛ tɛ́ mbaðim opingat a kɛpucɛtɛ.

Trupi, koka, çapokɛt ðe krahɛtɛ, tɛ giðɛ baɢkɛ quhenɛ ɢtat.

Ctat i ŋeriut ka ŋɛ pjesɛ tɛ fortɛ ðe ŋɛ pjesɛ ţɛ butɛ; pjes' e fortɛ ɛɢtɛ ɓɛrɛ pej ɛɢtɛravet a

Era ðe pluhuri

— Mos rini aty nɛ pluhur, djemt' e mij, ðoɢ mɛma; po djemtɛ s' dɛgonin, donin tɛ losnin; ðe ðoɢnin:

— Nukɛ na priɢ tymi, nɛne!

Po nɛna i hoqi fɛmijɛn nga ðoma qɛ sa-po e kiɢ pɢirɛ ɢɛrbɛtoreja* ðe iɢ mbuɢurɛ me pluhur.

— Dɛgoni djem. Ηeriu duke marrɛ fryme ky pluhur hyn nɛ muɢkɛrit ðe i priɢ ɢɛndenɛ. Ηeriu nɛ krahror ka muɢkɛritɛ ðe zɛmrɛnɛ: zɛmra na reh si ɳɛ zok: vini dorɛn ðe do tå ndjeni; muɢkɛritɛ janɛ dy copɛ, mɛ tɛ dy anɛ tɛ zɛmrɛsɛ.

Ηeriu ron me ɢakun qɛ ka nɛ trup: ɳɛ dru uɢqehetɛ me lɛngun e tij, ðe ɳeriu me ɢakt. Γaku lɛvrin nɛ tɛ tɛrɛ trup ðe mbliðetɛ nɛ zɛmrɛ: nga zɛmra vete nɛ muɢkɛritɛ: nɛ muɢkɛrit era qɛ marrim fryme vete ðe pastron ɢakun, se duke rotuλuarɛ nɛ tɛ tɛrɛ trupt, ɢaku ɛɢtɛ fɛλiqurɛ.

Tani, djem, e kupɛtoni se pɛr tɛ pastruarɛ mirɛ ɢaku duhetɛ qɛ ðe era tɛ jet' e pastrɛ, mos ket as pluhur as tym.

Pluhuri ðe tymi na priɢinɛ ɢɛndenɛ se na fɛλiqin mê tepɛrɛ ɢakun.

Nɛ daçim qɛ tɛ kemi ɢɛndetin nɛ vɛnt, qɛ mos na zɛrɛ lehtɛ smundja, duhetɛ qɛ tɛ marrim ɢiðɛɳɛ ɛrɛ tɛ qɛruarɛ, tɛ ndruhemi nga tymi, nga pluhuri ðe nga er' e mbyλurɛ.

Kɛrkoni ɛrɛ tɛ kuλuarɛ nɛ vɛnt tɛ hapurɛ. Er' e ðomɛsɛ ku rrinɛ ðe flenɛ ɢumɛ ŋerɛs, ɛɢt' e fɛλiqurɛ ðe i bɛn likɢt ɢɛndetit tɛ ŋeriut.

* Gɛrbɛtore: hyzmeqarkɛ.

Qɛrɢija

Иɛ djalɛ po mirrte uðɛ me t' anɛ. Mb' uðɛ ɢetnɛ ŋɛ potkua kali; babaj i ða tɛ birt qɛ tà marrɛ potkuanɛ.

— Mɛ ç' punɛ do tɛ na hyjɛ ky potkua, ða djali, ðe pɛrtoj tɛ uŋɛɢ.

I ati nukɛ nxori zɛnɛ, po e mori vetɛ hekurin; ca mê tej, kur ɢkoj nga ŋɛ pɢat, jà ɢitî kovaçit ðe me ató tɛ hoλa bleu qɛrɢi.

Iɢ ŋɛ dit' e nxehtɛ ðe dieλi diqte. Babaj qɛrɢit' i mbajti vetɛ ðe duke ecurɛ hante ðe bɛnte sikur i bininɛ ŋà dy. Djali, q' e kiɢ mar etja, me lakmim tɛ maða uŋɛɢ ðe mbliðte qɛrɢitɛ qɛ bininɛ mbɛrðe. Kur u-sosnɛ qɛrɢitɛ, plaku u kðye ðe i ða tɛ birt:

— E ɢeh biro? Nukɛ deɢe tɛ uŋɛɢe ŋɛ herɛ qɛ tɛ mirŋe potkuanɛ, po u-uŋe ŋɛ qint herɛ pɛr tɛ mbleðurɛ qɛrɢitɛ. Tɛ keç mɛnt pɛr herɛ tjatrɛ.

Stɛrvitje. — Mɛ ç' punɛ hyn *potkoj*? me se mbɛrðehetɛ? — Cilatɛ janɛ fjalɛtɛ qɛ rrɛfejnɛ tɛ mar' uðɛ? — Ç' do me ðɛnɛ: tɛ *ɛstiturɛ*, tɛ *bariturɛ*, tɛ *kaluarɛ*? — Ç' do me ðɛnɛ *ɛstitar*, *uðɛtar*?

Qyɛ i ka lulɛtɛ qɛrɢija? Kur bɛhetɛ kjo pemɛ? Ç' ka brɛnda?

DIMƐRI

(Pasoŋɛ)

Θɛλím, akuλ e tɛ ftohtɛ,
Qetɛsí, e ɢkretɛtirɛ!
Ah! ku je? O koh' e ŋgrohtɛ,
O ver' ô ditɛz' e mirɛ!
Se tɛ varfɛrit po vdesɛn,
E tek ti e kanɛ ɢpresɛn.

Janɛ pa drit' e lakuriq,
Vátɛr' e tyre s' ka as hî,
As ndihmɛs kan' as ɢok' as miq,
Tɛ dy duart vɛnɛ ndɛ ɸî!
Po ty, ô kamɛs! s' tɛ vjen keq?
S' e ke vɛλáð atέ qɛ heq?

Γiðɛ ŋérɛzit, qɛ janɛ,
Vɛλezɛr janɛ tɛ tɛrɛ,
Иɛ mɛm' e ŋɛ atɛ kanɛ,
Nga ŋɛ baltɛ janɛ bɛrɛ;
Иɛ qɛ s' mejtón tɛ vɛλanɛ,
Иerí po deɢn' e i ðanɛ.

NAIM FRAƓERI

(Lindurɛ mɛ 1846, vdekurɛ mɛ 1900).

Fyeλ' i Franklenit

Frankleni ɛɢtɛ ŋɛ ŋeri i mað i Amerikɛsɛ. Ka vdekurɛ 120 vjet mê parɛ ðe i ka bɛrɛ ɢɛrbime[1] tɛ mbɛðeŋ mɛmɛðeut[2] tɛ tij. Eðe sot

emr' i kɛti ŋeriu ɛɕt' i nderuarɛ n' Amerikɛ ðe nɛ ɠiðɛ botɛ.

Иɛ ditɛ Frankleni kur iɕ i vogɛlɛ, kiɕ parɛ te ŋɛ djalɛ ŋɛ fyeʎ tɛ vogɛlɛ, ðe sa tɛ hoʎa qɛ kiɕ jà ða ðe e bleu. Kur u-kðye mɛ ɕtɛpi iɕ fort i gɛzuarɛ ðe ɠiðɛŋɛ i frynte.

Cokɛt e tij e pɛlqyenɛ ɕumɛ lodrɛnɛ; po kur mɛsuanɛ sa e kiɕ blerɛ, zunɛ tɛ taʎenɛ ðɛ i ðanɛ se me aqɛ tɛ hoʎa munt qɛ tɛ blinte pesɛ herɛ mê tepɛr lodra.

Ahere Frankleni u-mejtua: sikur tɛ mos iɕa nxituarɛ, nukɛ do tɛ gɛŋehɛɕa ðe t' ipŋa ɠiðɛ tɛ hoʎatɛ qɛ kiɕa: tani do tɛ kiɕa, jo vetɛm ŋɛ fyeʎ, po ðe ŋɛ zok, ðe ŋɛ qerre tɛ vogɛlɛ, ðe ŋɛ ɕtɛpizɛ.

Qɛ ng' ajo ditɛ, ðotɛ Frankleni, kur dua tɛ ble ɠesendi ðem me vethet t' ime:

— Mos u-gɛŋe pɛr fyeʎɛ.

[1] Cɛrbime *hyzmet*, [2] Mɛmɛðe: *vatan* vɛndi ku ka lindurɛ ŋeriu ðe prinderit e tij.

Mɛnɠezi

Iɕ bɛrɛ mɛnges; dieʎi kiɕ dalɛ. Guri u-zɠua ðe u-ngrit nga ɕtrati. Pastaj vajti ðe ɕikoj nga dritareja.

Iɕ ditɛ vere. Jaɕtɛ nɛ kopɛt drurɛt kiɕinɛ çelurɛ lule ðe zoqt' e vɛgɛlɛ kɛndonin. Guri pa humburɛ kohɛ lau duartɛ ðe sytɛ, u-mveɕ

mirɛ, hɛngri siʎɛn e mɛnɡezit. Pastaj mori librate ðe u-nis pɛr nɛ mɛsoɲɛtore.

Guri iɕ ɲɛ djalɛ fort' i urtɛ, rinte i pastrɛ, mɛsonte mirɛ mɛsimetɛ: ɡiðɛ ɕokɛt e tij, eðe mɛsoɲɛsi, eðe i ati ðe mɛma, e doninɛ.

Djali duke vajturɛ nɛ mɛsoɲɛtore pa se çdo ɡɛ qɛ ɕihte me sŷ kiɕ zɛnɛ ðe punonte: bujku po mihte n' arɛt; kopɕtari po praɕitte ðe tharte; mjeɕtɛrit po bɛnin ɕtɛpi, ðe çdo ɲeri po punonte ɲɛ punɛ nɛ dyqanɛt.

Guri vɛɕtroj, se jo vetɛm ɲerɛzit, po eðe kafɕetɛ s' rrininɛ pa punɛ: deʎɛndyɕetɛ bɛninɛ folete, mbleta kuʎotte nɛr lule qɛ tɛ bɛjɛ mjaltɛ.

— Eðe unɛ duhetɛ qɛ tɛ punoj, ða djali. Puna ime tani ɛɕtɛ mɛsimi, ðe duhetɛ qɛ tɛ kɛndoj mirɛ.

Djem, kur veni nɛ ɕkoʎɛ punoni, kɛndoni mirɛ ðe mɛsoni. Mos humpni kohɛn tuaj. Tà doni mɛsimin me ɡiðɛ zɛmrɛ ðe ahere do t' u vij' i ɛmbɛlɛ.

Tɛ kemi mɛɕirɛ

Guri ɲɛ ditɛ tek ɕɛtitte pa ca djem qɛ kiɕinɛ zɛnɛ ɲɛ qen tɛ vogɛlɛ ðe po e mundonin: kuɕ kɛrkonte t' i liðɲɛ ɲɛ teneqe nɛ biɕt, kuɕ i binte me gurrɛ. Qeni po anguʎiste, po djemt iɕinɛ tɛ marrɛ ðe s' u vinte keq.

Guri iɕ djalɛ me zɛmrɛ tɛ mirɛ; kur pa tɛ

vuarat e kafɕɛs' sɛ ɡorɛ, i erði keq. U-qas te djemtɛ ðe jå u mori qenɛ nga duart e tyre:

— Eðe kafɕɛtɛ kanɛ ɕpirt, pse t' i mundojmɛ, ç' u bɛri kjo kafɕ' e ɡorɛ qɛ tå bɛni tɛ vuajɛ?

Djemt' e tjerɛ u-turpɛruanɛ ðe iknɛ si-cili-do mɛ ɳ' anɛ, se ðe ata e kupɛtoninɛ qɛ bɛnɛ likɕt.

Ca mê tej Guri takoj ɳɛ plak qɛ mezi ecɛnte duke pɕteturɛ nɛ ɕkop: djal' i urtɛ i vate pranɛ plakut, e pɛrɕɛndoɕi ð' e zuri pej dore qɛ t' i ndihiɳ t' ecɛɳ. Plaku i ɡorɛ u-pɕtet mi sup tɛ djaloɕit ðe i ða:

— Mɛ paç uratɛn, biro! Tɛ paɕɛ qɛparði qyɕ vajte ðe ɕpɛtove qen' e varfɛrɛ, ðe tani po mɛ ndih mua. Ɇeriut tɛ mirɛ i vjen keq eðe pɛr ɳerɛzit eðe pɛr kafɕɛtɛ!

Stɛrvitje. Tɛ *takuarɛ*, tɛ *pjekurɛ*, tɛ *hasurɛ*.

Sa ʎoj qen ka? Ç' i ðonɛ qenit kur ɛɛt' i vogɛlɛ? Ç' i ðonɛ qenit femɛrɛ?

VARFƁRIJA.

Ju tɛ pasur, kur rrini
Rreð zjarit me gɛzime,
Qeɕni, hani e pini,
Xbaviti me dɛfrime.
Kɛrceni e kɛndoni,
Ɓe çeli e gɛzohi,
Bɛni gaçi e loni,
Eðe prɛhi e ngrohi.

Бe juve duke parɛ
Me sy fatbarâɛsinɛ,
S' u vjen fare tɛ qarɛ
Vaλɛ pɛr varfɛrinɛ?
E dini, q' ɛɕtɛ jaɕtɛ
Иɛ plak' e dobɛtuar,
E pɛrgyɳur, e laɕtɛ,
E mjer' e dɛɕɛruar?
Иɛ plak, q' i vdiq fɛmija,
Eâe mbet i helmuar,
Se j' u-ɕkretua ɕtɛpija,
Mbet si kandil' i ɕuar!

Гiâɛ kɛta tɛ mjerɛ
Nɛ tɛ kɛqija rrojnɛ,
Vin' e lipin mɛ derɛ,
Иɛ kafɕitɛ kɛrkojnɛ!

Naim Fraɕɛri
(Nga libra LULET E VERBSË, 1890 Bukureɕt).

Tɛ dy âîtɛ

Dy âî ɳɛ ditɛ u-poqnɛ mi ɳɛ urɛ tɛ ɳguɕtɛ; nɛnέ kɛtɛ urɛ ɕkonte ɳɛ lum' i vogɛlɛ me ujɛ tɛ ɕkumbɛzuarɛ. Ura iɕ fort e vogɛlɛ âe dy âî nukɛ ɕkonin dot, eâe qɛ tɛ dyja qɛndruanɛ: as ɳɛra nukɛ donte qɛ tɛ prapsɛɕ âe t' i bɛnte uâɛ tjatrɛsɛ; u-egɛrsuanɛ, zunɛ tɛ goditenɛ me brirɛ âe qɛ tɛ dyja ranɛ brɛnda nɛ lumɛ.

Иɛ ditɛ tjatrɛ prapɛ dy âî u-poqnɛ mi até urɛ, po kɛtó âî iɕinɛ t' urta, s' iɕinɛ tɛ marra si tɛ paratɛ. Kur panɛ qɛ nukɛ ɕkonin dot tɛ dyja baɕkɛ, ŋɛra u-uŋ, u-ɕtrit mi urɛt âe tjatra ɕkoj pɛrmi té: kɛɕtú ŋɛra vate mɛ ŋ' anɛ âe tjatra m' anɛ tjatrɛ.

Djem, bɛhuni si kɛto âit e urta: mos u-bɛni tɛ marɛ se bini nɛ lumɛ, po i bɛni uâɛ ɕoku-ɕokut.

Stɛrvitje. — Si i âonɛ âis' sɛ vogɛlɛ? Si quhetɛ âija maɕkuλ? Qyɛ u âonɛ âivet kur janɛ ɕumɛ baɕkɛ? Ku rojnɛ âitɛ, âɛntɛ? Ç' i âon' ati qɛ ruan âîtɛ?

Copa bukɛ

Tɛ na vijɛ keq pɛr tɛ varfɛrit

Tɛ dy djemtɛ me baban' e tyre kiɕinɛ dalɛ pɛr tɛ ɕɛtiturɛ; kur iɕ koh' e bukurɛ babaj mirte bijt' e tij âe vente nɛ mes t' aravet âe tɛ brɛɕevet: djemtɛ briâninn âe tɛr duke u-zbaviturɛ i at' i tyre u trɛɕonte ŋɛ tok ɕɛrra tɛ mira.

Kɛtɛ raâɛ tɛ dy vɛλɛzɛrit kur duaλɛ nga ɕtɛpija kiɕinɛ marrɛ nga ŋɛ copɛ bukɛ pɛr tɛ ngrɛnɛ. Po djalit tɛ maâ i tɛpɛroj buka â' e hoâi poɕtɛ. I vɛλaj i vogɛlɛ u-uŋ â' e mori copɛnɛ bukɛ.

I áti e pa ç' bɛri djali, po nuk' e pyeti pse: priti qɛ tɛ ɕohɛ âe tɛ kupɛtojɛ mê pastaj.

Si ecɛn ca, panɛ atje afrɛ uðɛsɛ ŋɛ tɛ varfɛrɛ qɛ kiɢ ndɛŋurɛ mɛ ŋɛ gurr: iɢ ŋɛ plak' i mjerɛ, i verbɛrɛ ðe i dobɛt; nukɛ punonte dot vetɛ ðe s' kiɢ fɛmijɛ qɛ tå uɢqeŋɛ.

Djal' i vogɛlɛ u-nda nga i ati, u-qas te plaku, i ða copɛnɛ bukɛ qɛ kiɢ nɛ dorɛ, pastaj nxori nga χepi dy ðjetɛse qɛ i kiɢ ðɛn' e ɛma nɛ mɛnges; jå ða eðe ató plakut.

Babaj u-kðye dreq djemet ðe u ða.

— Me até cop' bukɛ qɛ hoði mbɛrðe qɛpari yt vɛλa, eðe atá ðjetɛse, ti tani gɛzove kɛtɛ tɛ varfɛr e gorɛ. Djemt' e mij: tɛ kini mɛɢirɛ pɛr tɛ varfɛrit, t'u vijɛ keq kur ɢihni ŋɛ ŋeri qɛ vuan ðe qɛ ka urí.

Buka

(Pasoŋɛ)

— Pastaj a e dini, djemt' e mij, se me sa mundime bɛhetɛ ŋɛ cop' bukɛ, a e dini sa ŋerɛs kanɛ punuarɛ qɛ tɛ bɛhet' ajo cop bukɛ?

A e ɢihni kɛtɛ arɛ tɛ gelbɛrɛ me kɛtó tɛ *laɢta* tɛ bukura; nɛ kɛt' arɛ ɛɢtɛ mbjeλɛ gruri. Bujku ka lɛruarɛ ðenɛ, me parmɛndɛtɛ q' e heqinɛ qetɛ; si u-lɛrua ara ɛɢtɛ ɢkuarɛ *brana* mi té qɛ tɛ ðyhen *plisatɛ*; mi kɛt' arɛ tɛ lɛruarɛ ðe tɛ pleheruarɛ, ɛɢtɛ mbjeλɛ fara.

Fara pas ca ditɛ zɛ e *çkaλon*, ðeu zɛ e gelbɛron: si rritenɛ paqɛ tɛ laɢtatɛ bujku i *thar*

ðe i qɛron nga bariʊtɛrat e liga. Kur ritenɛ bimɛtɛ, *kaλiri* maðohetɛ ðe zɛ e piqenɛ koqetɛ: ahere tɛ laʊtatɛ verðenɛ.

„Do tɛ ʊihni pas disa javɛ qyʊ do tɛ koren' aratɛ: *duajt* dó tɛ rihenɛ nɛ lɛmɛ ðe gruri qɛ do tɛ ndahetɛ nga kaʊta do tɛ vejɛ nɛ muλî. Nɛ muλi gruri *mbluhetɛ*: mieλi ndahetɛ nga krundeja ðe mbuʊetɛ nɛ ðasɛ.

„Ky mieλ i barðɛ *mbryhetɛ* duke trazuarɛ me ujɛ ðe pakɛ kripɛ; brumɛtɛ lihetɛ qɛ tɛ zɛrɛ tɛ *vijɛ*; si vjen brumɛtɛ e presinɛ copa-copa ð' e heðin nɛ furɛ. Buka piqetɛ: *koðereja* kuqetɛ ðe *tuli* mbetet i barðɛ ðe i butɛ.

„A e ʊihni djem sa ŋerɛs punojnɛ ðe heqinɛ mundime pɛr tɛ bɛrɛ ŋɛ copɛ bukɛ? Mos hiðni poʊtɛ bukɛnɛ, kujtoni se ka ŋerɛs qɛ nukɛ kanɛ ç' tɛ hanɛ, qɛ i ka mar' urija: ep-u-ni kɛtyreve ŋɛ copɛ bukɛ, se janɛ tɛ varfɛrɛ; mejtoni sikur tɛ iʊit ju nɛ vɛnt tɛ tyre ðe t' u vijɛ keq.

QENI ƁE HIJ' E TI.

Nɛ gojɛ ca miʊ
Иɛ qen e rrɛmbeu,
Me sa vrap qɛ kiʊ,
Tatɛpjetɛ ðeu;

Ƃe me gas ɕumɛ
Pɛr plaçkɛt qɛ ɕpij,
U-hoð nɛ lumɛ,
E mɛ not po vij;
Kur nɛ ujet ɕeh
Hijen' e tija,
Tjatɛr e pandéh
Ngaha padija;
Nɛ miɕt syr' i mbet,
Posa e qɛλój,
Eðé miɕn' e vet
Nɛ lum' e lɛɕój,
Se qenit tjetɛr
Deɕi t' jà rrɛmben!
J'ú-duk m' i tepɛr,
Po taní çɛ ɡen?
Kur hapi sytɛ,
Miɕi ɕkoj nɛ funt,
Ƃe miɕn' e dytɛ,
Mê s' e ɕih ɡɛkunt;
Zu e po ðrriste,
E s' e ɡente dot,
Po anguλiste,
E vuante kot.

Syr' i pangosur,
Lakmim' i ɕkretɛ,
Na ka brengosur
Nɛ kɛté jetɛ.

Naim Fraɕɛri

Ɠiu.

Babaj prapɛ kiɠ dalɛ me djemtɛ: Rapo, Hekuri ðe m' i vogɛli Guri. Iɠ ɳɛ ditɛ vere, mez' i Priʎit; aratɛ ðe drurɛt iɠinɛ fort tɛ bukurɛ.

Si ecɛn pakɛ, qieʎi qɛ iɠ i kðieʎtɛ, pɛrɳɛhere u-mbulua me re tɛ zeza.

— Do tɛ bjerɛ ɠi, djem, po ejani tɛ kðehemi. Eðe sa pa arriturɛ mɛ ɠtɛpi zuri ɳɛ ɠî i hoʎɛ; po pikatɛ sa venin po maðohɛɠin ðe kur j'u-qasnɛ portɛs' sɛ ɠtɛpisɛ kiɠ zɛnɛ ɳɛ ɠi me rɛmbim.

— Sa likɠt, ða Rapua, i mað' i djemet; ky ɠi na ndaloj qɛ tɛ zbavitemi, na priɠi ɠiðɛ gazɛ. Po eðe mɛ ç' anɛ doʎi kɛɠtú, koha iɠ kaq' e bukurɛ ca mê parɛ?

— Qyɠ bɛhetɛ ɠiu, baba? pyeti Guri, qɛ donte giðɛɳɛ tɛ mɛsojɛ.

— Me qɛnɛ qɛ doni tà dini, dɛgoni ðe t' u ðem ç' ɛɠtɛ ɠiu.

I patɛ ató re tɛ zeza qɛ u-tfaqnɛ nɛ qieʎ; ɠiu bje pika-pika pej atyre revet.

Po retɛ ç' janɛ? Retɛ janɛ avuʎ uji qɛ qɛndron nɛ erɛ: Dije e patɛ se mi ató drasa kiɠ rɛn ujɛ; po pa ɠkuarɛ ɠum' orɛ ay ujɛ humbi. Ç' u-bɛ ky ujɛ? Ujɛt e ɠɛrravet tɛ lagura, bɛhetɛ avuʎ i hoʎɛ ðe fluturon n' erɛ: ahere ðemi se u-ða ujɛt.

E kini parɛ eðe vetɛ qyɠ del avuʎ nga ujɛt qɛ zjen; avuʎ del ðe nga goj' e ɳeriut kur mer fryɱɛ; kur mbajmɛ ɳɛ gɛ tɛ ftohtɛ mi avuʎ

do tâ ɕohim se zɛ e mbulohetɛ me pika ujɛ. E kini vɛnɛ re nɛ dimɛr kur fryjmɛ mi ɳɛ qelqe tɛ ftohtɛ, qyɕ mveɕetɛ me avuλ.

Era ka ɠiðɛɳɛ brɛnda avuλ uji, po s' duketɛ se ɛɕtɛ ɕum' i lehtɛ; po kur fryn ɳ' er' e ftohtɛ ahere ky avuλ i hoλɛ qɛ s' duketɛ, zɛ e nguretɛ ðe tfaqetɛ si ɳɛ re; kur era fryn m' e ftohtɛ kjo re zɛ e tretetɛ ðe bɛhet' ujɛ: ɕiu bje pika-pika.

Mos u-qani nga ɕiu, djem; se ky na ujit aratɛ, na ngaλ bimɛtɛ ðe drurɛtɛ; pa ɕi ðeu do t' iɕ i ðatɛ ðe ɕterpɛ. Ciu na pastron eðe erɛnɛ, na qɛron pluhurat; ɕiu u jep jetɛ ɠiðɛ ɠerravet tɛ ɠaλa.

Lumɛɳtɛ, deti.

Tɛ nesɛrmen babaj i mori prapɛ djemt' e tij ðe doλi pɛr tɛ ɕtiturɛ. Koha iɕ ndrequrɛ se ɕiu vetɛm disa orɛ kiɕ mbajturɛ.

— Cikoni, djem, sa e kuλuarɛ duket era, ðe sa tɛ bukura janɛ bimɛtɛ! Ciu na pastroj erɛnɛ, i lau pluhurat ðe ujiti bimɛtɛ.

Ca mê tutje djemt' arritnɛ mɛ ɳɛ rripɛ tɛ vogɛlɛ. Dije ajo rripɛ iɕ e ðatɛ, po tani iɕ plot ujɛ ðe ɳɛ lum' i vogɛlɛ po ɕkonte nɛ tɛ. Rapua po çuditɛɕ ðe pyette mɛ ç' anɛ erði ky lumɛ. Babaj u ða:

— Ujɛt e ɕiut duke rɛnɛ pika-pika, zɛ rjeð

si rrεke tε vogεla, si kjo rrεke qε po ɢohim kεtú pεrpara syvet tanε. Kεtó rrεke duke mbleðurε mε ŋε vεnt maðohenε ðe bεhenε lumε.

Lumεŋtε rjeðin ɡer nε det; po ðe ɢumε herε mbliðenε mε ŋε peʎk tε mað ðe bεjnε ŋε kεnetε*.

— Kur qεnka se ɡiðε lumεŋtε ven' nε det a nε kεnetat, qyɢ nukε buçet deti a kεneta? pyeti Guri.

— Bɢtε vεrtet se lumεŋtε derðinε ɡiðεŋε ujε; po eðe s' do haruarε se kεtá ujε ɡiðεŋε avuʎohetε: nga deti a nga kεneta avuʎohetε me qint mij ok' ujε ditεnε.

Tani vini re: ujεt e detit ðe tε kεnetεsε bεhet avuʎ ðe ngrihetε n' erε; ky avuʎ ftohetε ðe, duke bεrε re tε dεndura, bje si ɢi mbεrðe; nga ɢiu bεhenε rεketε ðe lumεŋtε, ðe kεta venε prapε nε det a nε kεnetε.

Po kur εɢtε ɢumε ftohtε nε vεnt qε tε bjerε ɢi, retε ngrijnε ðe bje dεborε: eðe dεbora duke çkrirε zε e rjeð si rεket' e ɢiut.

Ujεt e ɢiut ɢumε herε ɡejnε ðenε tε çkrifεtε ðe hyjnε brεnda nε ðet, eðe dalεn ca mê poɢtε: kur del ujεt kεɢtú nga ðeu i ðemi *burim*. Ujεt e burimit ɢumε herε εɢtε fort i mirε.

*Kujt i ðonε kεnetε? *Γol* ɢqip εɢt' a po tyrqiɢt? Kεnetεsε gegεriɢt a i ðon' eðe *liqen?*

Kɛnetat ðe lumɛŋtɛ qɛ dimɛ ne.

Ne Cqipɛtarɛtɛ kemi ca kɛneta tɛ vogɛla qɛ i ŋohim mirɛ, ðe kɛtó janɛ:

Kɛnet e Janinɛsɛ, afrɛ qytetit tɛ Janinɛsɛ, me ŋɛ nisí tɛ vogɛlɛ brɛnda.

Kɛnet e Ohrisɛ buzɛ tɛ cilit janɛ qytetɛt Ohri, Strugɛ, Pogradec. Kɛnet e Prespɛsɛ qɛ ɛgtɛ afrɛ asaj t' Ohrisɛ.

Kɛnet e Kosturit ɛgtɛ ŋɛ kɛnet e vogɛlɛ po fort e bukurɛ.

Kɛnet e Ckodrɛsɛ, ɛgtɛ m' e mað' e kɛnetavet nɛ Tyrqi t' Evropɛsɛ; kjo kɛnetɛ ɛgtɛ nɛ mes tɛ Cqipɛrisɛ ðe tɛ Malit tɛ Zi ðe buzɛ saj ɛgtɛ qyteti Ckodrɛ.

Veç kɛtyreve kɛnetave tɛ mbɛða ka ðe ŋɛ tok kɛneta tɛ tjera tɛ vogɛla, brɛnda nɛ Cqipɛri.

Nɛ Tyrqi t' Evropɛsɛ veç tɛ pesɛ kɛnetavet qɛ ðamɛ, janɛ ðe kɛto: kɛnet' e Dojranit, e Langazasɛ, e Bɛgiqit.

Lumɛŋtɛ qɛ rjeðin nɛ Cqipɛri janɛ kɛta:

Drini qɛ del nga kɛnet' e Ohrisɛ ðe derðɛt nɛ det afrɛ Ckodrɛsɛ.

Bojana a *Buna* qɛ del nga kɛnet e Ckodrɛsɛ.

Vardari qɛ del nga Luma ðe gkon nga Ckupi e derðɛtɛ afrɛ Selanikut.

Ckumbini qɛ del nga malet Mokra, gkon nga Elbasani ðe derðɛtɛ nɛ det mê pogtɛ Durrɛsit.

Vjosa qɛ del nga malet e Pindit afrɛ Mecovɛsɛ, gkon nga Pɛrmeti ðe nga Tepelena, derðɛtɛ nɛ det pɛrmi Vlorɛn.

Devoλi qɛ del nga kɛnet e Maliqit afrɛ Korçɛsɛ, ɑ̂e i cili duke u-baɢkuarɛ me *Lumin e Beratit* mer emrin *Seman* ɑ̂e derɑ̂etɛ nɛ det mê siprɛ Vlorɛsɛ.

Lum' i Nartɛsɛ qɛ ɢkon nɛ mes tɛ Greqisɛ ɑ̂e tɛ ɢqipɛrisɛ.

Veç kɛtyre lumɛŋet, nɛ Tyrqi t' Evropɛsɛ duanɛ pɛrmɛndurɛ ɑ̂e kɛta:

Inx̧e Karasu qɛ del afrɛ Grebenesɛ ɑ̂e derɑ̂et nɛ mɛngɛ tɛ Selanikut.

Karasu, nɛ sanx̧ak tɛ Seresit.

Marica, nɛ vilajet t' Edɛrnesɛ.

Nga ɡiɑ̂ɛ kɛtá lumɛŋ sa numuruamɛ, Vardari ɛɢtɛ m' i maɑ̂i.

ORA E SKOLISE.

Mɛsimɛtarɛ! puna ɑ̂ɛrret
Eɑ̂e ora já po afronet
Skolia rri e po u pret
Plot tɛ qɛruarɛ fronet.

Djem tɛ bindɛɢm' e tɛ mirɛ
Vivλat merni ndɛnɛ sjetuλ,
Ecni pa ndoŋɛ trazirɛ
Ndɛ rrieɢtɛt dyke reɢtur.

Mɛndja juaj ɡiɑ̂ɛ qoftɛ
Ndɛ mɛsimt' e mos u-loɑ̂tɛ,
Mirɛ po qe tɛ mɛsoni
Sa e sa do tɛ gɛzoni.

Papa Kristo Negovani

Nga libra *I Druŋti Kryq*, Sofjɛ 1906

BKSH

E mira s' humbet.

Luani eđe miu.

Иɛ ditɛ tek flinte ŋɛ luan* mɛ ŋɛ pyλ, ca miŋ po qɛɢnin e po lonin duke nxituarɛ pɛrmi trup tɛ tij. Po luani u-zɢua đe duke zɢaturɛ kɛmbɛnɛ zuri ŋɛ ɢɛ tɛ zezɛ qɛ mê nukɛ lɛviste dot.

Luani po bɛhɛɢ gati qɛ tà vriste kɛté kafɢɛ tɛ voɢɛlɛ, po kjo zuri tɛ lutetɛ đe tɛ qajɛ; aqɛ hiđur qau, sa luani nukɛ duroj dot, po e lɛɢoj; i mjeri mi duke ikurɛ đa: „O luan i mađ, ɢpreh se đe unɛ ŋɛ herɛ do jem' i zoti qɛ tɛ çpɛrblej kɛté tɛ mirɛ qɛ mɛ bɛre".

Luani qɛɢi me fjalɛt tɛ kɛsaj kafɢe sɛ voɢɛlɛ qɛ pandehte se do tɛ muntte kurrɛ t' i hyjɛ mɛ punɛ. Miu mê s' qɛndroj po nxitoj nɛ vrimɛ tɛ tij.

Ca kohɛ mê pastaj, disa ɢahtorɛ kiɢin ŋgrehurɛ laɢe me tɛrkuza tɛ ɢɛndoɢa eđe luani ynɛ u-zu brɛnda mɛ ŋɛ lak tɛ fortɛ ; u-pɛrpoq qɛ tɛ ɢpɛtonte, po kot! đe ca mê tepɛr u-ɢtrɛngua brɛnda nɛ lak ; eđe zuri tɛ đɛresɛ me hiđɛrim e me tmerr.

Miu i voɢɛl e dɛɢoj đe vrapoj qɛ t' i ndihiŋ; nisi tɛ loziŋ đɛmbɛt e mpreht' tɛ tij đe mɛ pak' kohɛ e kɛputi rripin đ' e zɢiđi lagun eđe çliroj mbretin e kafɢɛvet.

*Luan, arsλan, dragua.

Luani.

Luani ɛɑtɛ ŋɛ kafɑ' e egɛrɛ qɛ i ŋgan pakɛ macecɛ, po ɛɑtɛ dy herɛ m' i mað se ŋga ŋɛ qen i mað; ka biɑtin tɛ gatɛ ãe nɛ funt tɛ biɑtit ka ŋɛ x̣ufkɛ qime.

Luani maɑkuʎ kur vete tre vjeç ka ŋɛ jelé tɛ maãe rreð qafɛsɛ, nɛ zverk ãe nɛ guɑɛ. Femɛra nuk ka kurrɛ jelé.

Luani ron n' Afrikɛ ãe n' Asi; ay qɛ ron n' Afrikɛ ɛɑtɛ m' i mað; n' Asi luani ron n' Arabí, nɛ Persi ãe nɛ Hind; po sa vete po pakɛsohetɛ se e guajnɛ ɑumɛ.

Kjo kafɑ' ɛɑtɛ ɑum' e bukurɛ ãe ɑum' e fortɛ; pandaj luanit i kanɛ ãɛnɛ „mbret i kafɑɛvet".

Luani ditɛn ri pɑehurɛ nɛ ɑtrofkɛ tɛ tij ãe guan natɛnɛ; zɛn' e ka tɛ fortɛ ãe natɛnɛ duketɛ sikur gɛmon qieʎi; ha miɑ ãe çqyen ãɛn, sorkaãe, drerɛ, ãe kafɑɛ tɛ tjera; kɛtó kafɑɛ kur i dɛgojnɛ zɛnɛ driãenɛ ãe nxitojnɛ si tɛ tɛrbuara.

Luani nuk i sulɛtɛ ŋeriut ãe kur e ɑeh kɛrkon tɛ largohetɛ; po kur vɛɑtron se ŋeriu e ndjek a kur ɛɑt' i urɛtɛ, ahere i derãetɛ ã' e çqyen.

Pɑatrat' e Afrikɛsɛ pɛr tɛ ruajturɛ nga kjo kafɑɛ ndezinɛ zjar reð-pɛr-qark, se luani ka frikɛ nga flaka.

Femɛra pieʎ tri a katrɛ kɛlyɑɛ ãe i ɑikon me daɑuri tɛ maãe. Si mjer ay ŋeri a kjo

kafɕɛ qɛ i qasetɛ ɕtrofkɛsɛ kur ɛɕtɛ mɛma me kɛlyɕɛt e saj: luaneɕa kur mpron fɛmijɛn ɛɕtɛ ɕumɛ trime ãe fort' e egɛrɛ.

Luani kur zihetɛ me lage munt qɛ tɛ mɛsohetɛ pakɛ mɛ ɳerinɛ. Nɛ kopɕtet kafɕɛtorɛ t' Evropɛsɛ ɕohim luan ãe luaneɕa, eãe nɛ cirke ɕohim lojtɛs qɛ lozinɛ ɕumɛ herɛ me disa luanɛ pɛrɳɛhere.

Pɕt' i bukurɛ luani kur e ɕeh ɳeriu mbyλurɛ nɛ kuvli a nɛ cirke, po ɛɕtɛ mirɛ qɛ mos tà takoɳɛ kurrɛ vetɛm nɛ ɕkretɛtirat e nɛ pyjet e Afrikɛsɛ.

Kɛndimi.

Mbrɛmanet pas darke djemt' iɕinɛ mbleãurɛ ãe po bɛnin mɛsimin pɛr nɛ ɕkoλɛ. Guri po ɕkronte, Hekuri po mɛsonte numurɛtorenɛ ãe Rapua kɛndonte. Nɛ ãomɛ tɛ qetɛ dɛgohɛɕ vetɛm zɛr' i pɛndɛsɛ qɛ ɕkitte mi kartɛ, a fletɛt e libravet qɛ kãehɛɕinɛ. Mɛ λambɛ e maãe varurɛ nɛ tavan, epte ɳɛ dritɛ ãe nga dritareja vinte ɳɛ er' e hoλɛ.

Iɕ ɳɛ ɡɛzim i maã tɛ parɛt e kɛtyre djemet qɛ iɕinɛ mbleãurɛ reã tryezɛsɛ ãe po mɛsonin; atɛ ditɛ kiɕinɛ kɛnduarɛ bukurɛ nɛ ɕkoλɛ ãe para darke kiɕinɛ dalɛ ãe iɕinɛ zbaviturɛ me baban' e tyre.

Tek iɕinɛ djemtɛ duke bɛrɛ mɛsimet e tyre, babaj hyri nɛ ãomɛt, i pa qɛ tɛ tre ãe u-gɛ-

zua nga kujdes' i tyre. Eâe u ndihu qɛ tɛ bɛjnɛ mê mirɛ mɛsimin.

Si e bɛnɛ mesimin, i ati ndɛɳi pranɛ tyre âe u âa:

— Sa tɛ lumtur ini ju, djem, qɛ dini e kɛndoni, sa ɛɢt' e maâe fatbarâɛsija juaj qɛ veni nɛ ɢkoλɛ âe mɛsoni kaqɛ ɢɛrra tɛ mira.

Γiâɛ bota nukɛ di tɛ kɛndojɛ; ka ɳerɛs qɛ as tɛ ɢkrojnɛ dy giɢt kartɛ, as tɛ kɛndojnɛ ɳɛ librɛzɛ nukɛ dinɛ. Kɛta tɛ ɢorɛ janɛ si tɛ verbɛrɛ, janɛ si pa dorɛ; atá janɛ pɛr t' arâurɛ keq, se s' kanɛ vajturɛ nɛ ɢkoλɛ. Ata qɛ dinɛ janɛ mê tɛ zotɛr, ɢohinɛ mê mirɛ, kupɛtojnɛ mê bukurɛ.

Sot giâɛ djemtɛ lipsetɛ qɛ tɛ ven' nɛ mɛsoɳɛtore, âe atje kɛndōjnɛ pa paguarɛ gɛ. Po qɛmoti s' iɢ kɛɢtú, âe un' e mbaj mɛnt nɛ kohɛ t' ime qɛ mɛ ɢumɛ pɢatra s' kiɢ as ɳɛ ɳeri qɛ tɛ dijɛ tɛ ɢkroj' e tɛ kɛndojɛ. Atá tɛ mjerɛ iɢínɛ si ɳerɛs tɛ liâurɛ nɛ hekura, se paditja e roberon â' e âobɛton ɳerinɛ.

Tani, ju djemt' e mij, ini âe mê tɛ lumturɛ se nga tɛ giâɛ ne, se ju kɛndoni nɛ ɢuhɛ tuaj, nɛ Ɑqipe. Unɛ s' e kam haruarɛ qɛ nɛ kohɛ t'ɛnɛ s' mɛsohɛɢ ɢqipeja âe ahere mɛsimi nuk' iɢ kaq' i lehtɛ sa e ki. i ju sot; tani ju kupɛtoni âe e nxini mê çpejt atɛ qɛ kɛndoni, âe mɛsimi u vjen m' i ɛmbɛlɛ.

YΛI LART NDƐ QIEΛ

YΛ' i vogɛl lart ndɛ qieΛ,
Duketɛ si zjar ndɛ pyΛ:
Siprɛ ƃeut lark qɛndron,
Χiχa χiχa χiχɛΛon.

Ƃisk' i djeΛit kur perndon,
Nata hîjen' e lɛɢon:
YΛi vethenɛ zbulon,
Χiχa χiχa χiχɛΛon.

Drit' e yΛit kur ɢkɛlqen,
Uƃɛtarit ç' i pɛlqen:
Natɛn' errɛt kudó ɢkon,
Uƃɛn vetɛm' s' e haron.

Natɛn çuni kur vɛɢtron,
Siprɛ botɛs fort mendón:
Mɛnt' e tija ç' i habit,
YΛ' i vogɛl se si ndrit.

Kostandin Kristoforiƃi
(Nga libra *Valɛt e Detit*, Sofjɛ 1908).

Qeni ðe besa e ti

Иɛ ɕitɛbleres kiɕ ŋɛ qen q' i kiɕ vɛn' emɛrinɛ Ẋuf. Nga vij qen' e mir pas eð' e kiɕ nɛ vɛnt tɛ ɕokut.

Иɛ ditɛ ɕitɛbléresi u-nís pɛr uðɛ tɛ gatɛ, i hipi kalit, mori ðe Ẋufnɛ. Mɛ vapɛherɛ i xbriti kalit, vetɛ ndɛŋ nɛ hijet tɛ ŋɛ ahu, ndaj burimit, qɛ uj' i ti iɕ i ftohɛtɛ si akuʎ e i barðɛ si ergɛnt; kalɛn' e pengoj ð' e lɛɕoj nɛ ɕeɕt, qɛ ujitej nga ujɛt' e burimit, ðe bari iɕ ger mɛ gu; Ẋufi ndɛŋ mê lark para tɛ zot, eðé zû e mir fryɱɛ çpejt e çpejt.

Posa zû veriu tɛ frynte, u-ngrit uðɛtari, i hipi kalit eðe mori uðɛnɛ; po atje tek rrij harroj trajstɛnɛ, q' e kiɕ plot me floríŋ.

Ẋufi e pa trájstɛnɛ q' e harrój i zoti, eðé u-derð e i doʎi pɛrpara eðe zu e i lihte; i zoti i ra kalit ðe iku me vrap, po Ẋufi nxitoj ðe prap' i doʎi pɛrpara, eðe j'u-hoð kalit duke léhurɛ e s' e linte tɛ mir uðɛ; i zoti e ndoʎi, e pɛrgɛzonte ðe doj tâ papste, po qen' i varfɛrɛ s' doj tâ lij tɛ mir uðɛ.

Popo! ða ɕitɛbléresi, m' u-tɛrbuaka Ẋufi tɛ várfɛrit! eðé prapɛ rrahu tâ xbutte e tɛ mir uðɛ, po Ẋufi mê tépɛrɛ aɕpɛrohej.

Ah! ða, vate Ẋufi u-tɛrbua! eðé duke pɕeretíturɛ heq eðe i bije; Ẋufi u-plagós rɛndɛ, po s' anguʎiti fare ðe u-hoq nɛn' uðɛ ðe râ. I zoti u-maʎɛngye, po dita iɕ duke ngrýsurɛ, andaj i râ kalit eðe ɕkoj.

Kur vete mê tej, kujton trajstɛnɛ, eđe ɢeh qɛ s' e ka; pa kđehetɛ me vrap prapɛ, e vjen tek goditi qenɛ.

ɢeh qɛ Ẓufi iɢ ngríturɛ e kiɢ marrɛ uđɛnɛ drejt burimit, eđe duke ikurɛ kiɢ bɛrɛ ŋɛ vaẓdɛ pej ɡaku.

Kur j'u-qas burimit pa Ẓufnɛ qɛ kiɢ rɛnɛ ndaj trajstɛsɛ đe i kiɢ vɛnɛ kémbɛn' e djađtɛ sipɛrɛ. Xbriti me nxitɛ nga kali đe e fɛrkoj e e pɛrgɛzoj; Ẓuf' i varfɛrɛ i puđi dorɛnɛ tɛ zot eđe mbyλi syt' e ɢoj!

— Ah! đa i zoti, m' u-đaftɛ dora; mê mirɛ tɛ kiɢa humburɛ floriŋtɛ, sa vrava tɛ zinɛ Ẓuf!

NAIM BE FRAɢƁRI
Nga libra *E Kɛndimit Çunavet*
(Bukureɢt 1886).

Libratɛ

Pɛr tɛ kɛnduarɛ đe pɛr tɛ mɛsuarɛ, sot kemi libratɛ, tɛ ɢtypura mi kartɛ.

Qɛmoti libratɛ s' dihɛɢin. Pesqint vjet mê parɛ s' kiɢ libra tɛ ɢtypura. Ahere bota pɛrdorte dorɛɢkrime*: çdo ɡɛ ɢkruhɛɢ me dorɛ, mi copɛ lɛkura tɛ hoλa, eđe duhɛɢ ɢumɛ kohɛ, ɢumɛ mundim pɛr tɛ kopiaturɛ* ŋɛ librɛ. Pandaj ahere librat iɢinɛ tɛ ɢtrɛŋta đe çdo ŋeri s' kiɢ fuqi qɛ t' i blerɛ đe tɛ mɛsojɛ. Tɛ diturɛt n' ató kohɛ iɢinɛ tɛ pakɛ đe tɛ raλɛ; m' e ɢum' e ŋerɛzisɛ s' dinte as tɛ ɢkroj as tɛ kɛndojɛ, pandaj ŋerɛzija iɢ nɛ t' errɛt đe bota iɢ nɛ varfɛri e nɛ tɛ kɛqija.

Po mê parɛ se tɛ pɛrdorenɛ lɛkura tɛ hoλa pɛr dorɛɕkrimetɛ, ŋerɛzit kanɛ ɕkruarɛ mi gur ãe mi tjeguλa. Eãe sot nɛ gɛrmaãat e qytetɛvet* tɛ vjetrɛ gejmɛ ɕkrime mi copa gurɛ. Mɛ ɕumɛ vende gejmɛ letra ãe tɛ tjera gɛrra tɛ ɕkruara mi copɛ ramɛ* ãe hekur: kɛta ɕkrime nukɛ bɛhɛɕin me pɛndɛ, si sot, po gãɛndɛɕin me ŋɛ majɛ hekuri: ɕkrimi kɛɕtu donte ɕumɛ kohɛ.

N' Egyptɛ* sot gejmɛ ɕumɛ gurɛ tɛ mbɛãeŋ ãe ɕtyλa* ku jan: gãɛndurɛ istori tɛ gata ãe janɛ rrɛfyerɛ ngarjet e mbretɛrisɛ. Kɛtó ɕkroŋa ngajnɛ mɛ fytyra ɕpesi ãe quhenɛ *hieroglifɛ**.

Nɛ gɛrmaãat e qytetɛvet tɛ vjetrɛ, Babilonɛ* ãe Ninivɛ*, gejmɛ tjeguλa* tɛ pjekura nɛ furɛ a tɛ ãara nɛ dieλ, mi tɛ cilatɛ janɛ ɕkruarɛ ngarjet' e vɛndit ãe istori e mbretɛret si ãe punɛt e veçanta tɛ ŋerɛzet: kɛto tɛ ɕkruara nukɛ janɛ tɛ gãɛndura, po janɛ tɛ ɕtypura kur iɕ e ŋomɛ balta. ɕkroŋat' e Babilonɛsɛ ãe tɛ Ninivɛsɛ janɛ vija si ãumbe, pandaj u ãonɛ ɕkrim *ãumbɛtor**.

Tɛ diturit sot i kɛndojnɛ eãe hieroglifetɛ eãe ɕkroŋatɛ ãumbɛtore, po janɛ munduarɛ fort ɕumɛ sa e gɛtnɛ qyɕ kɛndohenɛ.

* *Dorɛɕkrim* ɕkruarɛ me dorɛ. *Tɛ kopiaturɛ* tɛ ɕkruarɛ pɛrsɛrí ŋɛ gɛ tɛ ɕkruarɛ. *Qytet* ɛat i maã, kasaba. *Ramɛ* ŋɛ metal i kuq, baker. *Egyptɛ* ŋɛ vɛnt n' Afrikɛ, Misir. *ɕtyλɛ* gur i gaɛ ãe si strumbuλar, direk. *Hieroglif* ɕkrim i Egyptasɛt tɛ moçmɛ. *Babiλonɛ* ŋɛ qytet i vjetrɛ qɛ ka qɛnɛ afrɛ Bagdadit. *Ninivɛ* ŋɛ qytet i moçmɛ ãe i rrɛzuarɛ afrɛ Musuλit. *Tjeguλ* balt' e pjekurɛ nɛ furɛ a e ãarɛ nɛ dieλ, qeramiãe. *ɕkrimi ãumbɛtor* ɕkrim i vjetrɛ qɛ pɛrdornin Babiλonasit ãe Ninivasit.

Бeu.

Ky ðeu, qɛ gendemi mi tɛ́, ɛgtɛ rumbuλak, posi lɛmg. Pɛrbrɛnda ɛgtɛ mbugurɛ me ηɛ lɛnk tɛ zjartɛ, si hekur' i treturɛ; pɛrsipɾɛ ka ηɛ gujatɛ si vêja. Mi atɛ́ gujatɛ rrojnɛ kaqɛ ηɛrɛs e kaqɛ gɛrra tɛ gaλa tɛ tjera.

Kjo gujat' e ðeut ɛgtɛ prej balt' e prej gurɛg eðe prej tɛ tjerɛ metaleve; tɛ gumat' anɛt' e saj janɛ mbuluarɛ me ujɛ, qɛ atyre u ðonɛ *det*, sindɛkur qɛ eðe atyre anɛve, qɛ janɛ tɛ xbuluara, u ðonɛ *stere*. Tri tɛ katɛrtat' e ðeut janɛ *det*, e ηɛ e katɛrtɛ vetɛmɛ ɛgtɛ *stere*.

Steret' e ðeut ndahenɛ mɛ pesɛ copɛ: Evropɛ, Asi, Afrikɛ, Amerikɛ eðe Oqeani. Nga kɛtó tɛ pesɛ copɛ Asia ɛgtɛ m' e maðja, eðe atje janɛ çpikurɛ pɛrpara ηɛrɛzit' eðe diturit' e ndriturit ɛ. Evropa ɛgtɛ gum' m' e vogɛlɛ, nukɛ vetɛmɛ nga Asia, po eðe nga Afrika e nga Amerika; po kombetɛ, qɛ rrinɛ mi kɛlɛ copɛzɛ tɛ vogɛlɛ, kanɛ gkuar aqɛ pɛrpara nɛ dituri e nɛ ndrituri, sa Asia, me giðɛ tɛ maðt' e saj, s' ɛgtɛ gɛ fare pɛrpara asaj. Amerika, qɛ ɛgt' e dyt' e copɛravet tɛ ðeut pas Asisɛ, nga tɛ maðtɛ, ɛgt eðe e dyt' e kɛtyre copɛrave, pas Evropɛsɛ, nga dritat' e nga diturija. Amerika nukɛ ka qɛn' e diturɛ prej tɛ vjetɛret; katɛr qint vjet mê parɛ Kristof Kolombi nga Γenova doλi nga Spaηa me anije, e vat' e gɛti giðat' atɛ copɛ tɛ ðeut. Q' atɛ-her' e tɛhu vanɛ gumɛ evropjanɛ, e u-bɛnɛ vɛndɛs atje, eðe sot-pɛrsot ca vende t' Amerikɛsɛ janɛ mê pɛrpara sɛ

Evropa nε çdo farε pune. Afrika εϬt' e tret' e copavet tε ðeut nga tε maðtε, po εϬtε Ϭumε pas, se tε Ϭumεt' e vεndevet tε saj janε tε pεrvεluarε nga tε nxehεtitε, eðe s' rrinε ndε pεr tó, pεrveç se ca ɳerεs tε zes e tε egεrε. Oqeania εϬtε m' e vogel' e tε pesε copεravet eðe m' e egεrt' e m' e pa-dιturε.

SAMI BE FRAϬERI

Nga *Alfabetare e ϱuhεsε Ϭqip*, Stamboλ 1879.

KεmiϬ' e ɳeriut tε lumturε

(Pεraλε)

Na iϬte ɳε herε i bir' i mbretit Harun RaϬid, nε Bagdat, qε s' iϬ fare i lumturε. Vate ðe pyeti ɳε dervιϬ; plaku i urtε i ða se lumterija s' ϱendetε lehtε nε kεtε botε. — Po munt qε tε bεheϬ i lumturε, i ða, vetεm me ɳε anε. — Ç' duhet qε tε bεj? pyeti princi. — Tε mveϬç kεmiϬεn e ɳε ɳeriu fatbarðε, i ða plaku.

Princi puði doren e dervιϬit ðe doλi tε kεrkojε kεtέ kεmiϬε qε do t' i εmbεlsonte jetenε. Mori uðε tε ϱatε, rahu ðenε, vate nε ϱiðε qytetεt e mbεðeɳ, mveϬi kεmiϬε tε mbretεret, t' imperatorεvet, tε princεvet, tε bujarεvet. Po kot. Lumterija nuk' i vjen. Ahere Ϭprovoj ðe kεmiϬεt e luftεtarεvet, tε tregεtarεvet. Po prapε s' e ϱente dot lumterinε. I diϬperuarε, mori uðen e Ϭtεpisε ðe po kðehεϬ nε paλat tε t' et,

kur mb' uâε geti ηε bujk qε po lεronte duke kεnduarε âe plot gaz. „Ná ηε ηeri qε dukεtε fatbarâε, âa i bir' i mbretit me vethe tε tij. A je i lumturε o mik? — Pó, âa pεatari.—Nukε tε lipsetε fare gεsend? — Jo, jam εum' i kεnaqurε. — Nukε doηe t' iεe mbret? — Jo! — Cit mε mua kεmiεεn! — Kεmiεεn! Po s' kam kεmiεε!

Cqipεrija âe Cqipεtarεtε.

Cqipεtarεtε janε bijt' e Peλasgεvet. Peλasgεtε erâε 4000 vjet para Kriεtit nga Asija, zunε Grekεrin' e Cqipεrinε. Mê pasdaj erâε tε huaj nε Grekεri, âe nga Peλasgεtε mê tε εumεt' u-hoqnε nε Cqipεri, tε pakεt' u-pεrzjenε me t' arâuritε, âe u-quajtinε mê pastaj Grekεr' a Elinε. Nga Peλasgεtε ηε tufε u-hoâε n' Itali âe duke pεrzjerε me tε tjerε bεnε Λatinεtε. Andaj Grεritε âe Λatinεt' iεinε fis me Peλasgεtε, âe. kguh' e tyre rrεηεt' i ka nga guh' e Peλasgεvet

Peλasgεtε ndahεεinε nε εumε filirra e nε εumε qeverira tε vogεla, si âe Grekεritε; po kiεin' atá zakone, até gak, até guhε, etj. Tε huajtε εumε her' i pandehnε filirεratε kombe tε veçantε. Filitε giâε kiεinε tε bεninε ηera me jatrεnε, kiεinε âe kruεqirεra, po s' εkoninε giâεηε me paqε, kiεinε âe εumε herε luftera nε mest.

Eđe sot Cqipɛtarɛtɛ ndahenɛ nɛ filirɛra, si Toskɛ, Gegɛ, Çámɛrɛ, Lábɛrɛ etj.; etj.; po janɛ ɡiđɛ ŋɛ komp, e kanɛ ŋɛ ɡuhɛ. Γuha ɢqip e sotme ɛɢtɛ Peʎasgiɢtja, q' ɛɢt' e bij' e Sanskritesɛ, q' ɛɢtɛ ɡuh' e Hindit e vjetɛrɛ, đe mɛm' e ɡiđɛ ɡuhɛravet t' Evropɛsɛ. Po duke parɛ ɡiđɛ ɡuhɛt' e ɢkruara tɛ moçime, qɛ janɛ ndruarɛ, nukɛ mundimɛ tɛ đemi se Cqipɛtarɛt' e moçim flisninɛ ɡuhɛnɛ tɛnɛ si ɛɢtɛ sot sɛ ɡiđaɢ.

Ɛɢtɛ çudi, duke qɛnɛ Cqipɛtarɛtɛ mê tɛ parɛ n' Evropɛ, e átɛrit' e ɡiđ' Evropaset, qyɢ nukɛ kanɛ ɢkruarɛ ɡuhɛn' e tyre. Sindɛkur i muarrɛ Elinɛtɛ ɢkroŋatɛ nga tɛ huajtɛ, si i muarrɛ Λatinɛtɛ nga Grekɛritɛ, e ɢkruanɛ ɡuhɛn' e tyre, muntninɛ đe Cqipɛtarɛtɛ t' i merninɛ nga Grekɛrit' e nga Λatinɛtɛ. Qyɢ rrojti ŋɛ komp mijɛra vjet pa ɢkroŋa nɛ mest tɛ fqiŋɛvet me ɢkroŋa? Janɛ đe ɢumɛ nga tɛ dituritɛ qɛ kanɛ đɛnɛ se Cqipɛtarɛt' e vjetɛrɛ kiɢinɛ ɢkroŋa tɛ ɡuhɛs' sɛ tyre, e pasdaj kanɛ humburɛ.

Naim be Fraɢɛri

Istori e Pɛrɡiđɛɢme, Bukureɢt 1886

Fyeʎ' i bariut

Bariu, ɢokɛ, bariu,
Kur ɡɛmon e fryn veriu,
Ɛɢtɛ pɛrjaɢta fat-ziu,
E rreh breɢɛri đe ɢiu!

Barinɛ, ɕokɛ, barinɛ,
Mos e harroni fat-zinɛ,
Se le gruan e ɕtɛpinɛ
T' u kuʎosɛ bagɛtinɛ,
Kuʎoni moj bagɛti
Ti, ti, ti. . . . .

Kuʎoni, biro, kuʎoni
Kur tɛ vdes tɛ mɛ kujtoni
Ndjesɛ pastɛ tɛ mɛ ðoni.

Cikoni barin' e gorɛ;
Nɛ dieʎ a nɛ dɛborɛ
Bariu me ɕkop nɛ dorɛ,
Ruan deɕtɛ me kɛmborɛ.
Vɛɕtroni barinɛ mirɛ
Me tɛ ngrɛn' e me tɛ pirɛ,
T' u marrɛ ðɛntɛ pa ngðirɛ
T' i kuʎosɛ me dɛɕirɛ,
Tɛ rrijɛ baɕkɛ me tó,
To, to, to. . .

Hani moj bagɛti hani,
Kur tɛ vdes do tɛ mɛ qani,
Pɛr mua zi do tɛ mbani!

A. Z. ÇAJUP

(Nga libra *Baba Tomorri*)

Kajro 1902

BKSH

Aleksandr' i Maď eďé Maqeďonia

Mbret' i Maqeďonisɛ Filipi, q' iɕ bir Peʎasgu e áte Cqipetari, kiɕ kryeqytet Peʎɛnɛ, q' iɕte ɳɛ qytet i mirɛ qɛmoti, afrɛ Vodenɛsɛ qɛ ɛɕtɛ sot. Filipi nukɛ qɛndroj me mbretɛrit qɛ ɛeti nga prindɛt' e tij, po kiɕte ndɛr mɛnt punɛra tɛ mbɛďa, e doj tɛ bɛhej mbret' i ɛiďɛ botɛsɛ. Filipi iɕte fort i mɛnçim ďe ɕumɛ trim.

Mɛ 338 para Kriɕtit i ra Grekɛrisɛ ďe i mundi Grekɛritɛ nɛ Qeronɛ, me ɛiďɛ trimɛrit tɛ Foqionit, q' íɕ i par' i Grekɛret, ďe me ɛiďɛ pɛrpjekjet' e Bimosďenit, q' i ɕtynte Grekɛritɛ duke ďɛnɛ „ɳɛ i huaj po munt Grekɛritɛ! mê ç' preseme?"

Si u-munt Grekɛrija, Foqionit i ďanɛ helminɛ; Bimosďeni, pɛr tɛ mos rɛnɛ nɛ dorɛ, u-helmua vetɛ.

Mɛ 336 Filipn' e vrau ɳɛ nga tɛ parɛt' e tij qɛ ďuhej Pafsani.

Aleksandr' i maď, q' iɕ ɳɛzet vjeç, e kiɕ mɛsoɳɛs Aristotelɛ, ndɛɳ nɛ front tɛ t' et.

Aleksandr' i Maď, sɛ pari ɕtroj vɛndetɛ, q' iɕinɛ rreď soje, pasdaj Θívɛnɛ, qɛ kiɕ ngriturɛ krye, e kiɕ vrarɛ ɳerɛzit' e Maqeďonisɛ q' iɕinɛ ruajtɛsit' e qytetit: ɛiďɛ qytetn' e Θívɛsɛ e dogi, veç ɕtɛpin' e Pinďarit e la. Pasdaj u-hoď nɛ Asi me 35000 burra, e lɛftoj. Nga ɛiďɛ lufterate, qɛ bɛri me Persinɛ mê tɛ mbɛďatɛ janɛ: E Granikut, e Issosɛ ďe e fundit' ɛɕt' e Arvilit, qɛ atje u-priɕ Bariua e uɕtɛri e maď' e

Persisɛ sɛ gjðaɕ, ðe Ɓarionɛ e vranɛ ŋerɛzit' e ti.

Si mori gjðɛ ç' kiɕ Pɛrsija n' Así, u-hoð n' Egyptɛ, eðe mbretɛri e tij u-zgerua nɛ pakɛ kohɛ qɛ nga Nili e ger nɛ Tunɛ. Pas Egyptɛsɛ j'u-derð Hindit. Иɛ nga mbretɛrit e Hindit, Taksili, j'u-fal pa luftɛ; pas ati arriti nɛ lumɛt tɛ Hindit; pɛrtej lumit e pritte ŋɛ mbret tjatɛrɛ Hindas, qɛ quhej Poro, me ɕumɛ uɕɛtarɛ pɛr luftɛ. Lumi kiɕ arður' e iɕ bɛrɛ det, po burrɛn' e jetɛsɛ s' e mbante dot gɛsendi: i ra kalit mê parɛ nga gjðɛ; kali, duke bɛrɛ not, nga diɕ mbytej ðe i-zoti iɕte nɛ rrezik tɛ mað; ahere u-kðye ðe u ða ɕokɛvet: E besonitɛ qɛ tɛ hyŋa nɛ tɛ tiλɛ rrezik pɛr tɛ bɛrɛ zɛmɛrnɛ tuaj?

Me tɛ heðurɛ pɛrtej lumɛnɛ i ðeu Hindasitɛ, ðe mbren' e zu tɛ gaλɛ, po e mbajti me ɕumɛ nder me vethe.

Aleksandri doj tɛ vij ðe mê tutje, po ɕokɛt' e uɕtarɛt' u loð' e u-kɛpunɛ ðe e kðyenɛ.

Erði nɛ Babiλonɛ mɛ 323 Aleksandri eðe mɛ 2 tɛ Qerɕorit vdiq 33 vjeç.

NAIM BE FRAɕERI

Nga libra *Istori e Pɛrgjðɛɕme*
Bukurɛst 1886

Nafti ðe majmunɛtɛ.

Hɛ naft doλi mɛ ŋɛ vɛnt n' Amerikɛ tɛ Jugɛsɛ. Nafti kiɢ me vethe ŋɛ ðes plot me kɛsula qɛ i ɢpinte pɛr tɛ ɢiturɛ.

Duke vajturɛ nɛ qytet, qɛ s' iɢ ðe aqɛ lark nga deti, nafti ɢkoj nɛ pɛrmes tɛ ŋɛ pyλi, ku ŋɛ tufɛ majmunɛɢ briðnin mi degat' e drurɛvet.

Mɛ drekɛ, me qɛnɛ se djeλi iɢ ɢum' i nxehtɛ ðe vapa e maðe, nafti deɢ tɛ çloðɛɢ pakɛ ðe ndɛŋti nɛnɛ ŋɛ dru tɛ mað; nxori ŋɛ kɛsulɛ nga ðesi, e vuri nɛ kokɛ ðe ra nɛ ɢumɛ.

Kur u-zɢua, me ɢumɛ çudi pa se ðesi iɢ i zbrazɛtɛ; as ŋɛ kɛsulɛ s' kiɢ mbeturɛ brɛnda. Po kur ngriti sytɛ ðe ɢikoj majmunɛtɛ qɛ lɛvrinin me ŋɛ gaz tɛ mað nɛ mes tɛ degavet ðe tɛ fletɛvet, pa se çdo majmun kiɢ nɛ kokɛ ŋɛ kɛsulɛ tɛ kuqe!

Kusarɛt e vegɛlɛ kiɢinɛ bɛrɛ si ðe nafti, se majmuni giðɛŋɛ pɛrqeɢ ŋɛrɛzit ðe kafɢɛtɛ, ðe tani mi çdo kokɛ tɛ zezɛ skuqte ŋɛ kɛsul' e re.

Naft' i gorɛ ɢum' u-helmua pɛr plaçkatɛ qɛ humbi ðe kot u-mundua qɛ tɛ marrɛ prapɛ kɛsulatɛ. Si e pa qɛ çdo ɢpres' iɢ e humburɛ, nxori ðe kɛsulɛn e tij, ðe ðirri:

— Kur mɛ muartɛ giðɛ ðesin, mirni ðe kɛtɛ́ qɛ mɛ mbeti! eðe e flaku kɛsulɛn qɛ kiɢ mvɛɢurɛ.

Po sa pa mbaruarɛ mirɛ fjalɛtɛ, nafti me ɢumɛ çudi pa se giðɛ majmunɛtɛ muarɛ kɛsulatɛ nga koka ðe i flaknɛ mbɛrðe, si ðe ay.

Uðɛtari ynɛ me vrap ðe me gaz e mbloði plaçkɛnɛ ðe doλi nga pyλi.

Uðɛtarɛt ðe ariu.

Dy ŋerɛs uðɛtonin mɛ ŋɛ pyλ. — Kam frikɛ, ða ŋɛri, mos gejmɛ kafɢɛ t' egɛra, se po u ɢoh gurmɛtɛ".

— Mos ki frikɛ, ða ɢoku; eðe nɛ geçim no ŋɛ egɛrsirɛ do tɛ qɛndrojmɛ si burra; unɛ kam armɛ tɛ mirɛ, zɛmrɛ tɛ fortɛ, ðe. . .

— Oɢyt! ðiri tjatri, se ŋɛ zɛ i tmeruar udɛgua nga mez' i murizavet. Mɛ ŋɛ çast ɢoku qɛ kiɢ zɛmrɛ trime, u-ngit mi ŋɛ dru si ŋɛ ketɛr, ðe tjatri mbeti vetɛm. Po nuk' e humbi as fare. Me qɛnɛ qɛ s' kiɢ armɛ me vethe ðe s' munt qɛ t' ikɛnte, u-ɢtrit mbɛrðe ðe u-bɛ si i vdekurɛ.

Nga ferratɛ doλi ŋɛ arí i mað ðe j' u-derð uðɛtarit tɛ ɢtrirɛ; ɢoku i tij po driðɛɢ mi degɛt.

Ariu j' u-qas uðɛtarit, i mori erɛ ðe i gori ŋeri i ndjente frymɛn' e ngrohtɛ mi fytyrɛt tɛ tij; po nukɛ lɛvisi fare; egɛrsira e pandehu tɛ vdekurɛ ðe u-largua pa e ngarɛ.

Kur pa se rreziku u-hoq, miku ynɛ zbriti nga druri, pak' i turpɛruarɛ, po deɢ qɛ tɛ mbulonte turpin duke qeɢurɛ pakɛ.

— Ç' tɛ ða ariu nɛ veɢ, e pyeti.

— Mɛ ða qɛ herɛ tjatrɛ mos tɛ dal me ŋɛ frikanac si ty.

Or' e rrezikut e tregon trimɛrinɛ ðe frikɛn e ŋeriut.

Stɛrvitje Ç' ɛɛtɛ pyλ? Ç' janɛ ferratɛ? Sa copɛ ka druri? Krɛŋa, trunku, degatɛ. Ç' ka ne degatɛ? Mɛ ç' punɛ hyjnɛ lulɛtɛ? Ç' ɛɛtɛ ariu? Si ɛɛtɛ ketɛri, ku ron ðe çɛ ha?

Karta.

Mê parɛ, kur u bɛŋa fjalɛ nga librat e moçme, u ðaɢɛ se nɛ kohɛt e para karta qɛ pɛrdorim sɛt, nukɛ dihɛɢ; ahere bota ɢkronte mi copa metali, mi copa gurri a mi lɛkurɛ kafɢe; vetɛm n' Egypt' tɛ moçme dinin tɛ bɛjnɛ ŋɛ λoj karte me palcɛn' e ŋɛ kaλameje qɛ mbin nɛ lumɛ Nil, ðe q' emɛrohɛɢ *papirus*.

Sot kart' e barðɛ qɛ ɢohim bɛhetɛ pej copɛra lɛvere tɛ pambukta ðe pej druri.

Lɛveretɛ mê parɛ lahenɛ me ujɛ, pastaj me *sodɛ* qɛ t' u dalɛ ɡiðɛ lyra; si zbarðenɛ ðe pastrohenɛ me kɛtɛ mɛnyrɛ, copɛtɛ lɛvere vihen' nɛ kazanɛ tɛ mbɛðeŋ ku lɛveretɛ brɛnda n' ujɛ bɛhenɛ copɛ-copɛ me ðika tɛ mprehta qɛ kðehenɛ me vrap tɛ mað brɛnda nɛ kazan. Me kɛté mɛnyrɛ reckatɛ bɛhenɛ si ŋɛ quλ; ky quλ ɢkon ðe ɢtrɛngohetɛ nɛ mes dy strumbuλarɛve qɛ janɛ si petɛs tɛ mbɛðeŋ; duke ɢkuarɛ me raðɛ nga ɢumɛ strumbuλarɛ, quλi dahetɛ ðe bɛhetɛ si petɛt e lakrorit: kɛtó petɛ janɛ fletɛt e kartesɛ, qɛ pastaj pritenɛ me ðika ðe bɛhenɛ paqeta.

Karta sikundrɛ qɛ bɛhetɛ pej reckaɕ pambuku, bɛhetɛ ðe me recka líri ðe me mɛndafɕ; po kɛtó farɛ karte janɛ tɛ ɕtrɛŋta, pandaj tani karta qɛ pɛrdoretɛ pɛr libra e pɛr gazeta, bɛhetɛ pej druri.

Drurɛt e vegɛlɛ pritenɛ ðe copɛtohenɛ me maqina; kɛtó copɛ vihen' nɛ kazanɛ pej hekuri ku ka ŋɛ kripɛ tɛ treturɛ n' ujɛ tɛ ngrohtɛ; mɛ disa orɛ copatɛ dru tretenɛ ðe bɛhenɛ si ŋɛ brum i ujɕim: ky quλ zbarðetɛ duke heðurɛ ŋɛ kripɛ tjatrɛ, ðe pastaj ɕkon nga strumbuλarɛtɛ ku ðahetɛ ðe thoλohetɛ ðe bɛhetɛ kart' e barðɛ.

ɕtypɛɕkroŋa

Tani duhetɛ tɛ jemi tɛ lumturɛ qɛ kemi libra ðe i blemɛ kaqɛ lirɛ.

Qɛmoti s' iɕ kɛɕtu, djem. Katrɛ, pesɛ qint vjet mê parɛ duhɛɕinɛ ɕumɛ tɛ hoλa pɛr tɛ blerɛ ŋɛ librɛ. Sot nɛ qoftɛ se ju kini kaqɛ ɕumɛ libra pɛr nɛ ɕkoλɛ, kɛtɛ já kini hua atí qɛ çpiku *ɕtypɛɕkroŋɛnɛ.*

Pa çpikurɛ ɕtypɛɕkroŋa çdo copɛ librɛ ɕkruhɛɕ me dorɛ; tani nɛ ɕtypɛɕkroŋɛt, me maqinɛ, mɛ ŋɛ ditɛ ɕtypenɛ me mijɛ copɛ.

Kur tɛ vemi nɛ ɕtypɛɕkroŋɛt ɕqipe, do tɛ ɕohim se atje punoŋɛsit raðitin *ɕkroŋɛzat.* ɕkroŋɛzat janɛ *a, b, c* tɛ gðɛndura mi metal si hekur. Raðósɛsi mban pɛrpara *doreɕkrimin* ðe

duke kɛnduar, mer nga *kasa* ɕkroɳɛzat qɛ i *raðit* me raðɛ, aɕtú si ɛɕtɛ ɕkruarɛ libra. Kɛtó *raðɛ* vihenɛ pranɛ ɳɛra jatrɛsɛ ðe bɛhenɛ *faqe*, sikundrɛ qɛ jan' nɛ librɛt.

Ɔkroɳɛzat e raðitura kɛɕtú si ðamɛ, vihenɛ mi ɳɛ drasɛ tɛ maðe; mi ɕkroɳɛzat ɕkohetɛ meʎan me ɳɛ strumbuʎar; pastaj vihetɛ karta mi té; kart' e barðɛ merr meʎanin e ɕkroɳavet: ðe kɛɕtú ðemi se u-ɕtyp karta. Mi ató ɕkroɳɛza munt tɛ ɕkojmɛ sa kartɛ qɛ tɛ duamɛ ðe aqɛ libra do tɛ ɕtypim.

Nɛ ɕtypɛɕkroɳɛt giðɛ kɛtó punɛ bɛhenɛ me maqinɛ: meʎani ðe karta epenɛ vetɛ-vetiu ðe me tɛ çpejtɛ.

Ɔtypɛɕkroɳɛn e çpiku *Gutenberg-u* mɛ 1452. Gutenbergu kiɕ lindurɛ nɛ Majenc, qytet n' Alɛmaɳɛ; mê parɛ kɛti çpikɛsi giðɛ librat iɕinɛ doreɕkrime. Gutenbergut i jemi tɛ tɛrɛ mirɛɳohɛs.

Kali ðe gomari.

(Nga pɛraʎat e Esopit)

Mɛ kalɛ ðe ɳɛ gomar po uðɛtonin baɕkɛ; kali iɕ i ngarkuarɛ ɕumɛ lehtɛ ðe gomari fort rɛndɛ.

Mb' uðɛ gomari j' u-qas kalit ðe i ða: o ɕok, mê s' munt t' ecɛɳ, barra ɛɕtɛ ɕum' e

rɛndɛ; a nukɛ tɛ munt març ŋɛ pjesɛ? Po kali bɛri veɢn' e ɢurđɛrɛ.

Ca mê tej, gomari i đa prapɛ kalit „tɛ lutem ndihmɛ, se do tɛ bje".

Kali tundi kokɛnɛ đe s' u-pɛrɡiɡ fare. Gomari bɛri đe ca çape, pastaj u-rɛzua đe vdiq.

I zot i kafɢɛvet, qɛ s' kiɢ dɛɡuarɛ fare ɡɛ nga kɛto fjalɛ, mori ɡiđɛ barrɛn e gomarit jà hođi kalit, pastaj i vuri đe lɛkurɛn e kafɢɛs' sɛ ngorđurɛ.

Esopi iɢ ŋɛ i urtɛ i Greqis' sɛ moçme đe fort i dɛɡuarɛ pɛr pɛraλat e tij, ku ep kɛɢiλa ŋerɛzije duke marrɛ pɛr ɢɛmbɛλ punɛt e kafɢɛvet. Esopi kiɢ lindurɛ nɛ Fryɡi t' Anadoλit đe jetonte 600 vjet para Kriɢtit.

Kali đe dreri.

(Nga pɛraλat e Esopit)

Ηɛ kalɛ đe ŋɛ dre kuλotnin mɛ ŋɛ luađ; sa-do-qɛ vɛndi i ɡerɛ đe kuλota e majme, tɛ dy miqtɛ u-zunɛ đe u-priɢnɛ.

Kali deɢ qɛ tɛ ɢpɛtojɛ nga armiku đe vate ɡeti ŋerinɛ; i đa qɛ tɛ vrasɛ drenɛ đe, qɛ t' arrijɛ kɛtɛ, i huajti kurrizɛ.

Ηeriu e dɛɡoj dɛɢirɛn e kalit, i hipi nɛ kurriz đe ndoqi drenɛ đ' e vrau.

Kali u-gɛzua, po ky gaz nukɛ mbajti ɢumɛ.

Ηeriu e hoqi me vethe, i vuri ŋɛ fre đe ŋɛ kular.

Kali u-vu nɛ quar ãe atje brɛnda, duke mejtuarɛ lirinɛ, kupɛtoj sa kuɢton ɢpaga.

Stɛrvitje. — Mɛ sa punɛ hyn kali? Si i ãonɛ kalit femɛrɛ, kalit tɛ vogɛlɛ? Ç' ka kali nɛ kɛmbɛ ãe ç' i mbaãinɛ? Ç' ɛɛtɛ dreri, çɛ ha, ç' ka nɛ kokɛ? Ç' ɛɛtɛ luaãi, fuɛa? Ç' ka nɛ luaã? Kujt i ãonɛ qipí, muλar?

Tɛ rrimɛ tɛ pastrɛ

Tɛ pastruarɛt' e trupit duhetɛ pɛr dy punɛ tɛ nevojɢime: pɛr tɛ ruajturɛ ɢɛndenɛ ãe pɛr tɛ mos arãurɛ tɛ ndohtɛ ɳɛrɛzet qɛ pɛrzíhemi.

Prapó, qɛ tɛ pastrohemi, duhetɛ tɛrɛ trupnɛ tå lajmɛ tɛ pakɛnɛ ɳɛ herɛ ndɛ muajt, eãe mê ɢpeɢ (dɛndurɛ), ndɛ u-daɢtɛ.

Kryetɛ tɛ pakɛnɛ ɳɛ herɛ ndɛ javɛt, eãe mê dɛndurɛ, ndɛ mos arãtɛ mjaft.

Sŷtɛ, faqetɛ e qafɛnɛ pɛr mɛnges.

Kɛmbɛtɛ pɛr mbrɛma.

Duartɛ, veç se kur lahemi me tó pɛr mɛnges, eãe sa herɛ hamɛ bukɛ ãe kur do zɛmɛ ɢɛkafɢɛ qɛ lyros.

Po, kurdó qɛ lahemi, tɛ kemi mɛnttɛ tɛ mos lahemi tɛ dírsurɛ me ujɛ tɛ ftohetɛ, se na priɢ, po tɛ presimɛ sa tɛ na ɢkoɳɛ djersa.

Eãe ãɛmbɛtɛ t' i lajm' e t' i fɛrkojmɛ pɛr mɛnges, qɛ tɛ na mbahenɛ tɛ ɢɛndoɢɛ e tɛ bukurɛ, eãe tɛ mos na bjerɛ erɛ fryma e t' u víɳɛ tɛ ndohtɛ ɳɛrɛzet qɛ na ndoãenɛ pranɛ.

Θoŋtɛ t' i preseme pɛr javɛ, qɛ tɛ mos ngatenɛ jaɢtɛ miɢit e tɛ mbliðetɛ plehesirɛ ndɛnɛ tá, e cila, veç se qɛ bie tɛ ndohtɛ ndɛ ŋereɛtɛ qɛ pɛrzihemi, na bɛn eðe keq, ndɛ paçim nevojɛ tɛ kruhemi eðe ndɛ u-ngitɛ ndɛ gɛrra qɛ hamɛ me dorɛ.

Leɢɛrat' e kokɛsɛ e tɛ mjekrɛsɛ t' i presimɛ pas zakonit, eðé t' i krehimɛ ditɛ pɛr ditɛ, qɛ tɛ mos na zɛnɛ ðɛrria e morra, tɛ cilatɛ e ðáŋɛnɛ ŋerinɛ, ɛɢtɛ ðe turp ndɛ ŋerɛzinɛ.

Eðe tɛ varfɛret e punɛtorɛvet ngajɛ pɛr tɛ mos pastruarɛ trupnɛ s' munt tɛ na bɛnetɛ loðj' e punɛsɛ, sa-do tɛ loðurɛ qɛ tɛ jemi; se nga gum' i natɛsɛ, qɛ e kâ ðɛnɛ Zot' i jetɛsɛ pɛr tɛ çloðurɛ e prɛjturɛ, ndɛ prefɢim sa tɛ pastronemi, ndɛ tjatrɛnɛ qɛ na tepɛron do çloðemi e do prɛhemi mê mirɛ, do jemi ðe mê tɛ ɢɛndoɢɛ, qɛ tɛ zɛmɛ punɛnɛ nesɛrmet mê me zɛmɛrɛ. Pɛrse tɛ pastruarɛtɛ, nukɛ vetɛmɛ ŋerinɛ po ðe bageţînɛ ɛɢtɛ vɛnɛ re qɛ e ɢɛndoɢ, eðe tɛ papastruarɛtɛ e bubuŋós ðe e sɛmur eðe fatinɛ jà keqɛson mê keq, ðe fare jà pret. Se tɛ papastruarinɛ e tɛ bubuŋosurinɛ e kanɛ, si ðe ɛɢtɛ vɛrtet, pɛr pɛrteses, eðe kanɛ frikɛ tà nqasŋɛnɛ atá qɛ kanɛ punɛ.

JAN VRETO

(Nga libra „*Mirɛvetija*“)

Bukurɛɛt 1886.

Gkɛmbi ðe uðɛtari.

Uɛ ŋeri uðɛtonte mɛ ŋɛ mal ðe arriti mɛ ŋɛ vɛnt ku ŋɛ gkɛmp i mað kiɢ rɛnɛ mi rruɢɛt ðe kiɢ zɛn' uðɛnɛ; ðe jaɢt' uðɛsɛ s' kiɢ mɛ ç' anɛ tɛ dilɛɢ, as mɛ tɛ mɛnɢɛr as mɛ tɛ djaðtɛ.

Ueriu duke parɛ se gkɛmbi s' i linte uðɛ, u-pɛrpoq qɛ tɛ çeliŋ ruɢɛnɛ ðe u-loð fort ɢumɛ, po giðɛ mundimet i vanɛ kot.

Duke parɛ kɛté, ndɛŋ me ɢumɛ hiðɛrim ðe ða: „Ç' do tɛ bɛhem kur tɛ mɛ rreðojɛ nata nɛ kɛté vɛnt tɛ gkretɛ, pa ngrɛnje ðe pa ŋɛ strehɛ, pa mprojtje, kur tɛ zɛnɛ kafɢɛt e egɛra tɛ dalɛn nga gtrofka ðe tɛ kɛrkojnɛ gah!"

Tek mejtohɛɢ kɛtó gɛrra, ŋɛ tjatr' uðɛtar arriti n' atɛ vɛnt, ðe, si u-pɛrpoq qɛ tɛ bɛjɛ ðe ay si i pari, e duke parɛ qɛ s' i arrinte fuqija, ndɛŋ mɛ ŋɛ çip ðe uŋi kryet.

Pas kɛtí arðɛ ɢumɛ ɢɛtitarɛ tɛ tjerɛ, po as ŋeri s' mundi tɛ loziŋ nga vɛndi gkɛmbin ðe gið' i mori ŋɛ frikɛ.

Nɛ funt ŋɛ pej tyre ða: o vɛλɛzɛrit e mij tɛ bɛjmɛ ŋɛ lutje ne Perɛndija ðe t' i kɛrkojmɛ qɛ tɛ na rrɛfejɛ ŋɛ mɛndje. Eðe giðɛ bɛnɛ ŋɛ lutje te Zot' i mað.

Pastaj ay qɛ ða „tɛ lutemi" ða akoma: „o vɛλɛzɛr, até qɛ askuɢ pej neɢ nuk' e bɛri dot vetɛm, kuɢ e di nɛ mos e bɛjmɛ dot giðɛ baɢkɛ?"

U-ngrinɛ ðe giðɛ baɢkɛ e ɢtynɛ gkɛmbin,

ãe ɕkɛmbi lojti nga vɛndi, ãe atá van' n' uãɛ tɛ tyre.

Uãɛtari, ɛɕtɛ ɳeriu ; uãɛtimi, ɛɕtɛ jeta ; ɕkɛmbi ɛɕtɛ kundrɛɕtimet ãe tɛ kɛqijatɛ qɛ ɳeriu takon mɛ çdo çap mi uãɛ tɛ tij.

Askuɕ s' munt tɛ ngrerɛ vetɛm kɛté ɕkɛmp, po atá q' ecinɛ baɕkɛ nuk' i ndalon kurrɛ.

Mɛɕir' e vɛrtetɛ.

Nuk' ɛɕtɛ mɛɕirɛ tɛ hapurit e kuletɛsɛ ãe tɛ ãɛnɛt tɛ hoʎa pa masɛ. Vetɛm tɛ hoʎatɛ nuk' e bɛjnɛ ɳeri ɛ qɛ tɛ dojɛ tjatrinɛ. Tɛ ãɛnɛt tɛ hoʎa s' hyn fare mɛ no ɳɛ punɛ, po qɛ nukɛ çelɛtɛ ãe zɛmrɛn tuaj, se vetɛm ahere i mirni zɛmrɛn e tjatrit. Duhet ãɛnɛ koha juaj, daɕurija, mɛɕira juaj.

Ɲerɛzit mê tepɛr se limoɕa, kan' nevojɛ pɛr ngɯɕɛʎim ãe pɛrdɛʎim. Sa ɳerɛs tɛ ɠorɛ ka mi ãet pɛr tɛ cilɛt mprojtja hyn ɕum mê tepɛrɛ nɛ punɛ se nga tɛ hoʎatɛ! Pajconi ɳerɛzit qɛ zihenɛ, ndaloni ɠyqetɛ, prapsni cmiretɛ, kɛɕiʎoni djemet qɛ tɛ bɛjnɛ detyrɛn e tyre, mproni tɛ dobɛtin ãe mos e lini qɛ tɛ vuajɛ nga i forti ãe nga i keqi. Jini tɛ dreqtɛ, tɛ mɛɕirɛim, mirɛbérɛs.

Mos bɛni vetɛm limoɕɛ, po kini mɛɕirɛ; ɖoni tɛ tjerɛtɛ, ãe atá ɖo t' na duanɛ ; hyni mɛ

punɛ botɛsɛ, ðe atá do t' u ɕɛrbejnɛ. Jini babaj i tyre, ðe atá do jenɛ djemt t' uaj.

J. J. Rusó

Jan Jak Ruso-j ka qɛnɛ ɳᵉ filosof i Francɛsɛ; kiɕ lindurɛ mɛ 1712 ðe vdiq mɛ 1778; J. J. Ruso, jetonte nɛ kohɛ tɛ Volterit (1694—1778) qɛ ka qɛnɛ m' i maðˈi ɕkroɳɛset, vjerɕɛtorɛvet ðe filosofɛvet tɛ Francesɛ.

Punɛtori i mirɛ

Ngrihet qɛ me natɛ
Pa dalɛ mirɛ djeλi,
Mer qe, eðe ɕatɛ
Pa u-zbarður qieλi.

Ndˈ arɛ vete me gas
Punon me dɛɕirɛ,
Ɓe dreka si u-qas
Hâ eðe pi mirɛ.

Sˈ trembet kur fryn era,
As ɕiu kur pikon;
Se kɛtu ɛɕt vlera
Pɛr atɛ qɛ punon!

Punɛn si e mbaron
Qɛ diersa i rjeð,
Ɓe djeλi perɛndon
Ay veglat i mbleð.

Mbrɛmanet ndɛ ɕtɛpí
Nga puna vjen çloðet,
Mer fɛmijɛn ndɛ gi
Eðe ha ç' tɛ ndoðet.

Vreɕtɛn e ka kujdes
Bagɛtin' i uɕqen,
Pa mjeλ nuk' ri ndɛ ðes;
Tɛ giða mir' i kðen.

Vjeɕta kur afrohet
Ay ɕtɛpin' e mbuɕ,
Be ri e qetohet
Pranɛ zjarit me pruɕ.

Sa gɛzim ay ndjen
Kur ka se ç' i duhet;
Dimɛri i pɛlqen
Eðe kurrɛ s' huhet.

Puna ɛɕtɛ ɳɛ nder
Pɛr çdo ɳeri me mɛnt,
Pɛrtimi ɛɕtɛ vrer
Pa fjalɛ pa kúvent!

ASDREN

Nga libra *„Reze Djeλi“*
Bukureɕt 1904.

Nɛ tryezɛ.

Mɛ darkɛ, si kðehɛɢinɛ djemtɛ nga ɢkoʎa ðe si mbaronte babaj punɛnɛ, giðɛ fɛmija mbɛliðɛɢ nɛ tryezɛ, pɛr tɛ ngrɛnɛ gɛʎɛn e darkɛsɛ.

Babaj gɛzohɛɢ duke parɛ tɛ tre djemt' e tij kɛɢtú tɛ ndɛɳurɛ me raðɛ ɳɛri pranɛ tjatritɛ.

— Sot po u ɢoh, djem, se kini urí tɛ mirɛ; eðe ɢkaku i kɛsaj ɛɢtɛ se kini punuarɛ mirɛ: kini kɛnduarɛ ðe kini lojturɛ bukurɛ. Ay qɛ punón ha mirɛ ðe ka ɢɛnden' nɛ vɛnt; pɛrtaci, ay qɛ ri i mefɢtɛ, nukɛ ha dot me urí ðe ɢɛnden' e ka tɛ dobɛtɛ, fytyrɛnɛ tɛ verðɛ, ðe fuqinɛ tɛ pakɛ. Kini kujdes djem tɛ kini ɢɛnden' nɛ vɛnt, tɛ ini tɛ ɢɛndoɢɛ se ahere vetɛm munt qɛ t' ini tɛ lumturɛ ðe tɛ gazmuarɛ. . .

Kɛɢtu u flitte babaj bijvet; po nukɛ haronte ðe kɛɢiʎa tɛ tjera; u ðoɢ se ɳeriu nɛ tryezɛ duhet tɛ kujdeset qɛ tɛ hajɛ paq, tɛ mos derðiɳ a tɛ pikojɛ gɛʎɛ; tɛ mos kʎasɛ lugɛn a furkun' e tij nɛ gɛʎɛ tɛ tjatrit; tɛ mos marrɛ kripɛ me giɢt, po me majɛ tɛ ðikɛsɛ; tɛ mos heðiɳ kockat a bɛrðamatɛ jaɢtɛ tryezɛsɛ, po t' i lerɛ brɛnda nɛ limbɛ qɛ ka pɛrpara.

— Eðe mos haroni, djem, tɛ pɛrtypsni mirɛ kafɢitɛnɛ; sa mê tepɛrɛ tɛ pɛrtypsetɛ gɛʎa aqɛ mirɛ tretetɛ nɛ lukðt, ðe aqɛ mê mirɛ na vjen pɛr ɢɛndenɛ.

Stɛrvitje. — Ç'ɛɢtɛ tryeza, napa, froni, limba? Sa herɛ ditɛnɛ ha ɳeriu? Ç'janɛ siʎɛ, drekɛ, darkɛ?

Tryeza: Ceqeri.

Kɛté mbrɛmɛ babaj veç kɛɕiλavet donte t' u epte ãe mɛsime djemet.

Nɛ funt tɛ ɡeλɛsɛ, kur erãi e ɛmbɛla, babaj pyeti Gurrɛ:

— E di qɛ ty tɛ pɛlqejnɛ ɕumɛ ɡɛt e ɛmbɛla; po ti a e di me se bɛhen kɛtó ɡeλɛ?

— Me ɕeqer, baba!

— Po ɕeqeri qyɕ bɛhetɛ?

Mi kɛtɛ pyetje djali nuk u-pɛrɡiɡ dot, se me tɛ vɛrtet kiɕ parɛ ɕumɛ herɛ ɕeqer tɛ barãɛ, po as kiɕ pyeturɛ kurrɛ no ɳɛ herɛ ngaha del.

— Ceqeri qɛ pɛrdorim pɛr nɛ ɡeλɛ ãe pɛr nɛ kafe, del nga dy bimɛ tɛ ndryɕme. Иɛra nga kɛtô bimɛ ɛɕtɛ ɳɛ λoj kaλame qɛ mbin nɛ vɛnde tɛ nxehtɛ si nɛ Misir ãe n' Amerikɛ. Kjo kaλame ngan pakɛ mɛ kaɕtɛ miseri ãe lɛngu i saj ɛɕt' i ɛmbɛlɛ. Duke ɕtryãurɛ ky lɛnk ãe duke zjerɛ, ɕeqeri qɛ ka brɛnda forcohetɛ ãe bje nɛ funt; ky ɕeqer nɛ krye ɛɕtɛ i pɛlyrurɛ, po si e pastrojnɛ me ɳɛ tok ɡɛrra, zɛ e zbarãetɛ ãe bɛhet i bukurɛ sikundrɛ q' e ɕohim tani.

Ceqeri veç pej kaλamesɛ del ãe pej *Panχari*. Panχari ɛɕtɛ ɳɛ bimɛ si repa, po m' e maãe akoma, qɛ mbin brɛnda nɛ ãe. Nɛ vɛnde tanɛ panχari ɛɕt' i kuq ãe e hamɛ si saλatɛ; po panχari qɛ del ɕeqeri ɛɕt' i barãɛ. Lɛngu i kɛsaj rɛɳe ka ɕeqer si ãe kaλameja qɛ ãamɛ, eãe duke ɕtryãurɛ e duke kuλuarɛ del kjo ɡɛ e ɛmbɛlɛ qɛ u pɛlqen kaqɛ tepɛrɛ juve.

Pɛr tɛ kuʎuarɛ ðe pɛr tɛ zbarðurɛ ɕeqerin, pɛrdoretɛ ŋɛ ʎoj ðɛngiʎi qɛ bɛhetɛ duke djegurɛ kockatɛ brɛnda nɛ enɛ tɛ hekurta.

Tryɛza: kafeja, çaji.

Duke folurɛ kɛɕtú, ɡeʎa iɕ sosurɛ, ðe tani babaj kiɕ marrɛ finɟan' e kafesɛ; djemtɛ atje pranɛ kiɕin ndɛŋurɛ ðe po pritnin ç' u kiɕ pɛr tɛ ðɛn' i áti.

— Dark' e sotme do jetɛ ŋɛ mɛsim, ða babaj. Mɛsuamɛ ç' ɛɕtɛ ɕeqeri, tani pa tɛ ɕohim ðe kafeja ç' qɛnka.

E kini parɛ qɛ tɛ ɡiðɛ ç' janɛ koqet e kafesɛ, kɛtó koqe tɛ verða qɛ i pjekin ðe nxihenɛ. Farat' e kafesɛ qɛ ŋihni janɛ bɛrðamat e ŋɛ peme qɛ dalin nga ŋɛ dru i vogɛlɛ: pema kur arrin ɛɕtɛ si e kuqe ðe brɛnda ka dy bɛrðama.

Kafeja, djem, ka dalɛ nga Arabistani ðe nga Habeɕistani; nga kɛtá vɛnde ka arðurɛ n' anɛt tona ðe sot ɛɕtɛ pɛrhapurɛ mî tɛ tɛrɛ ðet, se tani qɛ nɛ tɛ pesɛ copɛt e ðeut pihetɛ kafeja. Sa-do-qɛ ka dalɛ nga tɛ dy vɛndetɛ qɛ ðamɛ, eðe qɛ kafeja m' e mirɛ del nga Jemeni, sot ky dru mbiʎetɛ po-ðua tekdo ku ɛɕtɛ ngrohtɛ, ðe mê tepɛrɛ n' Amerikɛ tɛ Jugɛsɛ.

Si pirje nɛ vɛnt tɛ kafesɛ pɛrdoretɛ ðe çaji. Çaji ɛɕtɛ flet e ŋɛ druri tɛ vogɛlɛ qɛ ron nɛ

Çin, nɛ Ẓaponi ðe nɛ Hind. Kɛto flet tɛ vogɛla mbliðenɛ me dorɛ ðe pastaj lihen' e ðahenɛ pakɛ mi pλaka tɛ hekurta qɛ nxehenɛ me zjàr sɛ poɛtmi; kɛtó flet tɛ kuqura, pastaj vihen nɛ kutí, sikundrɛ qɛ i bleмɛ ðe i pimɛ ne.

Kafeja ðe çaji nukɛ janɛ tɛ mirɛ pɛr djemt' e vegɛlɛ. Pɛr ŋerɛzit e mbɛðeŋ nuk' u bɛn likɛt nɛ ɛendet kur tɛ pinɛ pakɛ, ðe mê tepɛrɛ pas buke.

Trɛndafili ðe vâri

Pas *Victor Hugo*

„Vesɛn qɛ qjeλi tɛ ɛtie
„Ç' e bɛn lule daɛurie?"
Vâri trɛndafilit ða.
Trɛndafili ðotɛ: „Tinɛ
„Ç' i bɛn kɛrmɛt qɛ tɛ vinɛ
„Tɛrɛ kɛrmɛtɛ qɛ ha?"

Lulja ðotɛ: „Vâr' i errɛt
„Me lulet e qjeλit, mvrerɛt
„Mbletɛs mjaltɛnɛ i sjeλ".
Vâri ða: „O lul' e qarɛ
„Me çdo ɛpirt pe sa kam marɛ
„Bɛŋ ŋɛ enɡɛλɛ nɛ qjeλ".

LULO MALBSORI

Nga e pɛrkohɛsmeja *Ditурija*
Selanik, 1909

Victor Hugo (kɛndohɛtɛ Viktor) ɛɛtɛ ŋɛ i maðì vjeɛɛtor i Francesɛ; ka' vdekurɛ 25 vjet mê parɛ.

Fili.

Иɛ nga kafɕɛt e çudiçme tɛ ðeut ɛɕtɛ ðe fili. Kjo kafɕɛ me kaɪrɛ kɛmbɛ, ɛɕtɛ ɕum' m' e maðe, m' e lartɛ ðe m' e traɕɛ se ɳɛ buaλ.

Fili e ka qimenɛ ðe lɛkurɛnɛ giðɛɳɛ tɛ zezɛ, kokɛnɛ tɛ maðe ðe qafɛnɛ fort tɛ ɕkurtɛrɛ; brirɛ nuk' ka fare, po ka dy ðɛmbɛ fort tɛ mbɛðeɳ qɛ dalɛn nga nofuλ' e sipɛrme: kɛta ðɛmbɛ tɛ bukurɛ ðe me ɠyrɛ pakɛ si tɛ verðɛ, janɛ ɠer mɛ dy kut tɛ ɠatɛ, ðe i ɕɛrbejnɛ filit si armɛ goditɛse.

Me qɛnɛ se fili ɛɕtɛ fort i lartɛ ðe qafɛn e ka tɛ ɕkurtɛrɛ, nuk' uɳ dot kokɛnɛ ɠer mbɛrðe qɛ tɛ kuλosɛ, se filɛt giðɛɳɛ hanɛ bar; po eðe sikur t' arrinte dot ðenɛ, prapɛ goja s' do t' i mpɕtetɛɕ mbɛrðe, se nukɛ do t' a linin tɛ dy ðɛmbɛtɛ qɛ ðamɛ; pandaj fili ka ɳɛ hundɛ tɛ ɠatɛ, pakɛ si feçk' e derrit, po mê tepɛr se dy kut e ɠatɛ; kjo hundɛ ɛɕtɛ fort' e lɛvizçime ðe e ɕɛndoɕɛ; maj' e hundɛsɛ ɛɕtɛ si ɠojɛ ðe buzɛt e saj lɛvizinɛ si buzɛ ɠoje: me majɛn e feçkɛsɛ fili kɛput barin, mbleð deɠat e drurɛvet ðe pastaj i ɕpie nɛ ɠojɛ, duke kðyerɛ hundɛnɛ, se jo vetɛm e ka si ɠojɛ po eðe si dorɛ, me tɛ cilɛn godit armiqtɛ ðe mprohetɛ nga kafɕɛt e egɛra.

Fili ron nɛ Hind ðe n' Afrikɛ: filet e Afrikɛsɛ kanɛ veɕɛtɛ ðe ðɛmbɛtɛ mê tɛ mbɛðeɳ se nga t' atyreve tɛ Asisɛ.

Nɛ Hind filɛtɛ janɛ zbuturɛ ðe pɛrdorenɛ si kafɕɛ ɕtɛpiake, si kali ðe si kau, pɛr tɛ ba-

rurɛ barrɛ tɛ rɛnda; fili munt tɛ mbaɳɛ ger mɛ ɢtat a tet qint okɛ mi kurriz, ðe ecɛn tɛr ditɛnɛ mê çpejt se nga kali.

Fili ɛɢtɛ ɢum' i mɛnçim ðe hyn ɢumɛ nɛ punɛ nɛ Hind. Bɛmbɛt e mbɛðɛɳ tɛ kɛsaj kafɢe hyjnɛ nɛ punɛ pɛr tɛ bɛrɛ plaçka tɛ ndryɢme: puλa, dorɛ ðike, ðe tɛ tjera gɛrra stolije.

ɢkoλa

Sa e dua ɢkoλɛnɛ ðe me sa gaz vete atje! Brɛnda nɛ ɢkoλɛ gej ɢokɛt e mij, t' urtɛ ðe tɛ mirɛ; nɛ ɢkoλɛt kam mɛsoɳɛsin qɛ mɛ mɛson kaq gɛrra tɛ mira ðɛ qɛ mundohetɛ kaqɛ ɢumɛ pɛr ne.

Djal' i mirɛ giðɛɳɛ vete me gaz nɛ ɢkoλɛ. ɢiko sa bukurɛ janɛ raðiturɛ ɢkoλarɛtɛ mi reɢtat e tyre! Qɛ tɛ giðɛ janɛ mveɢurɛ tɛ pastrɛ ðe libratɛ s' i kanɛ fare tɛ fiλiqura. ɢkoλar' i mirɛ ka kujdes qɛ tɛ mos lyejɛ as duartɛ, as libratɛ, as defterɛtɛ.

Tɛ tre vɛλezɛrit Guri, Hekuri ðe Rapua janɛ ɢkoλarɛ t' urtɛ ðe tɛ mɛnçim; nɛ ɢkoλɛ venɛ me kohɛ, mɛsimet i bɛjnɛ mirɛ; ɢkojnɛ bukurɛ me ɢokɛt e tyre ðe dɛgojnɛ giðɛ fjalɛt e mɛsoɳɛsit. Pandaj eðe mɛsoɳɛsi i do ðe i lɛvdon giðɛɳɛ, ðe i tregon si ɢɛmbɛλɛ ne djemt' e tjerɛ. Tɛ tre vɛλezɛrit janɛ tɛ parɛ nɛ mɛsimet, ðe kur dalɛn nɛ kopɢt tɛ ɢkoλɛsɛ janɛ tɛ parɛ ðe nɛ

tɛ lojturɛ. Po nukɛ zihenɛ kurrɛ duke lojturɛ ðe as çirrenɛ as ɕahenɛ kurrɛ. Jo, Guri, Hekuri ðe Rapua janɛ tɛ stɛrviturɛ mirɛ ðe lozin e zbavitenɛ si djem tɛ mirɛ, ðe jo si tɛ marrɛ.

Stɛrvitje. — Ç' ɛstɛ ɛkoλa? Ɛkoλɛsɛ a i ðonɛ ðe mɛsoɳɛtore? Ɛkoλarit a i ðonɛ ðe nxɛnɛs? Ku rri mɛsoɳɛsi? Ç' ɛstɛ pλak' e zezɛ? Me se ɛkron djali mi pλakɛn e zezɛ? Ngaha del tebeɛiri? Me se ɛkron ɛkoλari? Ç' ɛstɛ kalemi, ç' ɛstɛ meλani?

Qeni.

S' ɡindetɛ tietɛr ɕtâsɛ mbɛ ɡiðɛ botɛnɛ mâ *besnik* se qeni: kudo me votun' i zoti, eðe ai vete mbrapa ati; nd' ujɛ ndɛ raft' i zoti, eðe ai nd' ujɛ bie; ndɛ zjarm ndɛ raft' i zoti, eðe ai ndɛ zjarm bie; mbɛ ç' do rezik tɛ bjer' i zoti, eðe ai pɛrpiqetɛ baɕkɛ me até, eðe s' dahetɛ prej tɛ zotit, deri sa tɛ jetɛ gaλ. Qeni nukɛ ruen vetɛmɛ tɛ zotinɛ, por eðe ɳef eðe gân' e tɛ zotit, eðe e ruɛn, eðe s' len me e prɛkunɛ tjetɛrkuɕ. Qeni mer erɛ fort me hundɛ, eðe tue u marun' erɛ ɡurmavet kɛmbɛvet, ɡen ç'do gâ. Ai âɕt' i letɛ, eðe ka kɛmbɛ tɛ ɕpejta; mundetɛ me ecunɛ fort me vrap, kur do me zɛnɛ ndoɳi *gâ send.* Qeni mer veɕ ɡiðɛ qiɕ t' i ðonɛ, por s' mundetɛ me folunɛ me gojɛ; eðe kur âɕt' i vogɛlɛ, mɛsohetɛ me bamɛ ç'do punɛ, tɛ cilatɛ s' mundetɛ me bamɛ tjetɛr ɕtâsɛ. Janɛ ɡiðɛ ç' farɛ qenɕ,

tɛ cilɛtɛ dajɛnɛ mbɛ ɕtat, e mbɛ qime, e mbɛ turi, e mbɛ veɕɛ, e mbɛ leɕ; por tɛ ɡiðɛ janɛ tɛ vlefɕim pɛr ɳerɛzit, sepse ɡiðɛ-se-cili prej atyneve di me bamɛ punɛn e vet: disa prej atyneve ruejɛnɛ ɕtɛpinɛ, eðe s' lanɛ ɳeri tɛ huej me ɕkelunɛ mbrenda, tɛ tjerɛ ruejɛnɛ ðentɛ ndɛ stan, eðe s' lan' ujktɛ me hymɛ mbrenda, tɛ tjerɛ ɡuejɛnɛ pɛr *ɕpendɛ*, e pɛr ɕtasɛ baɕkɛ me ɡuatarinɛ, tɛ tjerɛ bajɛnɛ not, eðe *ɣuten'* e nxjerinɛ ɡa prej ujit dy tre paɕ ðeλɛ. Qentɛ hanɛ miɕ tɛ ɡaλɛ, eðe *brejɛn* eɕtɛna me ðambɛ; por kur s' ɡejɛnɛ, han' eðe bukɛ ðatɛ. Ata kur s' ɡejɛn' ujɛ, tɛrbohenɛ, pɛrandaj s' duhetɛ me i lanɛ pa ujɛ, sepse kapɕojnɛ ɳerɛs, mbasandaj tɛrbohen' eðe kɛta. Qeneja pjeλ ɡaɕtɛ a ðetɛ kɛlyɕ pɛr-ɳi-here, tɛ cilɛtɛ lejɛnɛ me sy mbyλɛ, eðe mbas dy-mbɛðetɛ ditɕ u çilenɛ sytɛ: e ama u ep sisɛ ɡaɕtɛðetɛ e tri ditt, mbasandaj i liɕon: mbas katɛr muejɕ ndɛrejɛnɛ ðɛmbɛtɛ, eðe ritenɛ pɛr dy vjet. Qeni lef kundrɛ anɛmikut, eðe e kapɕon me ðâmbɛ: por tɛ zotit i luen biɕtinɛ, eðe e lɛpin me ɡuhɛnɛ.

KONSTANTIN KRISTOFORIDI
Nga *Abetari ɕqip*, Stamboλ 1872

Bɛu, hɛna, dieλi

Iɛ ditɛ babaj u ða djemet:
— E di qɛ kini kɛnduarɛ ç' janɛ ðeu, hɛna

ðe dieλi; po unɛ dua qɛ tɛ mà ðoni ðe ŋɛ herɛ ç' kini mɛsuarɛ mi kɛta tɛ tre trupa.

Rapua, q' iɕ m' i mað' i djemet, u-pɛrpiɡ kɛɕtú:

— Ɓeu, baba, ɛɕtɛ ky lɛmɕi rümbuλak mi tɛ cilɛt rojmɛ ne. Ɓeu nukɛ qɛndron i palɛvizçim si na dukɛtɛ ne, po runguλizet rotúλ dieλit; duke kðyerɛ, me qɛnɛ se her ŋɛ anɛ e ɕeh dieλin, ðe her ŋɛ anɛ tjatrɛ, ana q' ɛɕtɛ nga dieλi ka dritɛ ðe atje ɛɕtɛ ditɛ; ana tjatrɛ mbetet nɛ t' errɛt ðe ðemi se atje ɛɕtɛ natɛ.

Hɛna ɛɕtɛ ŋɛ lɛmɕ eðe ajo si ðeu ynɛ; kur ɕikon ŋeriu me tejqyrɛ mi hɛnɛt, dukenɛ ɕkɛmbɛŋ ðe male; hɛna na duket e ndriçme se i bje drit' e dieλit. Hɛna kðehetɛ reð ðeut t'ɛnɛ, po na kðen giðɛŋɛ até faqe.

Hɛna dukɛtɛ si drapɛr a plot, nga ɕkaku sɛ duke rotuλuarɛ reð ðeut, dieλi her i ndrit ŋɛ copɛ ðe her tjatɛr tɛ tɛrɛ faqenɛ qɛ i ɕohim ne.

Dieλi ɛɕtɛ ŋɛ lɛmɕ i mað ðe i zjartɛ. Çdo ɡɛ mi dieλ ɛɕt' e tretur ðe avuλ, se bɛn ɕumɛ nxehtɛ, pa as ŋɛ metal as ŋɛ nga gurrɛt ðe trupatɛ qɛ ŋohim kɛtú mi ðet, nukɛ duron dot.

Dieλi ɛɕtɛ ɕum' m' i mað se ðeu: nɛ qoftɛ se dieλi ɛɕtɛ ŋɛ karpuz' i mað, ðeu duhet tɛ jetɛ sa ŋɛ qiqrɛz' e vogɛlɛ. Po hɛna ɛɕtɛ m' e vogɛlɛ se ðeu: nɛ ðɛnçim se ðeu ɛɕtɛ sa ŋɛ portokaλ, hɛna mbetetɛ sa ŋɛ arr' e vogɛlɛ. Pandaj ðeu kðehetɛ reð dieλit, ðe hɛna reð ðeut.

Ne na dukɛtɛ sikur ecɛn ðe kðehetɛ dieλi, se eðe ŋɛ ŋeriu qɛ ndoðetɛ nɛ qerre i dukɛtɛ sikur ecin drurɛtɛ ðe gurrɛtɛ qɛ janɛ mi uðɛ.

Ne nuk' e ndjejmɛ qɛ kðehetɛ ðeu, se ðeu ɛgtɛ kaq' i mað ðe ŋeriu mbetetɛ kaq' i vogɛlɛ pɛrpara ðeut!

Po nukɛ do ðɛnɛ se ðe dieλi ynɛ rri mɛ ŋɛ vɛnt, se ðe dieλi ecɛn brɛnda nɛ qieλ ðe merr ŋɛ uðɛ tɛ maðe. Dieλi duke uðetuarɛ heq pas ðenɛ, eðe ðeu heq pas hɛnɛnɛ.

Dita, nata ðe gtinatɛ

Nga tɛ rotuλuarɛt e hɛnɛsɛ reð ðeut ŋgajnɛ ndryɣimet e saj: kur hɛna dritɛn e ka pɛrpara saj, ðe kur ndritohet e tɛrɛ faqeja, ahere ðemi *hɛna plot*; po kur drita, do-me-ðɛnɛ dieλi, i bje mɛ ŋ' anɛ, ahere ne vetɛm anɛn e hɛnɛsɛ ɣohim tɛ ndriturɛ, ðe i ðemi *hɛn' e re*, a *hɛn' e vjetɛrɛ*.

Nga tɛ rotuλuarɛt e ðeut reð dieλit, ŋgan dita ðe nata: ajo an' e ðeut qɛ ɣeh dieλin ka dritɛ, ðe atje ɛgtɛ ditɛ; ana tjatrɛ ɛgtɛ nɛ t' errɛt ðe ðemi se bɛn natɛ.

Dita ðe nata baɣkɛ janɛ 24 orɛ, se ðeu do 24 orɛ qɛ tɛ kðehetɛ mi boɣtin e tij, si miɣi nɛ heλ.

Po dita ðe nata s' janɛ tɛ dyja baras sɛ gati: vetɛm nɛ Mars ðe nɛ Vjeɣt tɛ Parɛ qɛ tɛ dyja janɛ nga 12 orɛ tɛ gata. Nɛ verɛ ditɛt zgatenɛ ðe nɛ dimɛr ɣkurtohenɛ. M' e gat' e ditɛvet ɛgtɛ nɛ Qerɣor ðe m' e gat' e netɛvet ɛgtɛ nɛ Ɣenɛndre.

Ndryɕimi nɛ ɡatɛsí tɛ ditɛsɛ ðe tɛ natɛsɛ ka pɛr ɕkak se ðeu kur rotuλohetɛ reð dieλit, kðehetɛ si lɛmɕi leɕ mi boɕtin' e tij. Po ky boɕt me qɛnɛ se nuk' ɛɕt' i dreqtɛ, po ɛɕtɛ pakɛ si i pɛrjertɛ, netɛt ðe ditɛt nukɛ janɛ baras nɛ ɡatɛsí.

Nga tɛ qɛnɛt i pɛrjertɛ boɕt' i ðeut na vinɛ ðe *ɕtinatɛ*; kemi katrɛ ɕtina: *parvera* (Marsi, Priλi, Maji); *vera* (Qɛrɕor, Korrik, Guɕt); *vjeɕtatɛ* (tɛ tri Vjeɕtatɛ) ðe *dimɛri* (Oɛnɛndre, Janar, Okurt).

Po ndryɕimet e natɛsɛ ðe tɛ ditɛsɛ nukɛ janɛ ɳɛ tekdó mi ðet: nɛ vɛndet mi *ekuator* (qɛ ɛɕtɛ si brez i ðeut) netɛt ðe ditɛt janɛ ɳɛ tɛ ɡata, ðe afrɛ *polevet* nata zɡatetɛ ɡaɕtɛ muaj ðe dita ɡaɕtɛ muaj.

Vɛndet afrɛ polit tɛ veriut.

— Ç' janɛ poletɛ, baba? pyeti Hekuri.

— U ðaɕɛ se ðeu duke kðyerɛ reð dieλit ɛɕtɛ si lɛmɕi me leɕ qɛ driðetɛ mi boɕtit tɛ tij; ató tɛ dy pika ku del boɕti emɛrohenɛ *pol*: pol' i veriut, ay q' ɛɕtɛ nga veriu, ðe pol' i jugɛsɛ, ay q' ɛɕtɛ m' anɛ tjatrɛ.

Vɛndetɛ qɛ jan' afrɛ polevet kanɛ ɳɛ jetɛ fort tɛ çudiçme; nga ketá tɛ dy pole, ay i veriut vetɛm ka vɛnde tɛ ndɛɳurɛ; pol' i jugɛsɛ ɛɕtɛ reðuarɛ me det, ðe nukɛ ron ɳeri atje afrɛ.

Reð polit tɛ veriut janɛ veriu i Evropɛsɛ, i Amerikɛsɛ ðe i Asisɛ. Nɛ veri t' Evropɛsɛ ron ŋɛ komp qɛ i ðonɛ Lapon, ðe n' Amerikɛ ron kombi Eskimo.

Kɛtá vɛnde janɛ ɕumɛ tɛ ftohtɛ ðe mbuluarɛ ɡiðɛŋɛ me akuλ, sa eðe deti ɕumɛ herɛ ɛɕt' i ngrirɛ. Nɛ visetɛ qɛ ðemi, nɛ verɛ ditɛt zɡaten aqɛ ɕumɛ sa dieλi nukɛ perɛndon fare: atje bɛn disa muaj me raðɛ ditɛ, nɛ verɛ; pastaj nɛ dimɛr zɛ nat' e ɡatɛ ðe disa muaj me raðɛ nukɛ del fare dieλi! Fare nɛ pol nata ðɛ dita jan' nga ɡaɕtɛ muaj tɛ ɡata!

Nukɛ ron dot no ŋɛ dru a no ŋɛ bimɛ n' atɛ vɛnd tɛ ɕkretɛ mbuluarɛ me akuλ e me dɛborɛ. Vetɛm ŋɛ λoj myɕku mbin mi ca ɕkɛmbɛŋ a nɛnɛ dɛborɛ. Me kɛtó bariɕtɛra tɛ dobɛta uɕqehetɛ ŋɛ λoj dre qɛ ron atje, se veç kɛti drerí qɛ i ðon *ren*, ðe qenit ðe ariut, nukɛ ron tjatrɛ kafɕ' atje.

Reni uɕqen ŋɛrɛzinɛ me qumɛɕtin' e tij ðe i heq *sajenɛ*. Saja ɛɕtɛ ŋɛ λoj govatɛ bɛrɛ pej ðoge ðe pej lɛkure, qɛ ɕket mi akuλ. Sajɛn e heqin rɛnɛt ðe qentɛ, se atje nuk' ka kuaj.

Eskimoŋtɛ ðe Laponɛt ɕtɛpit e tyre i bɛjnɛ pej copa akuλi: kɛtó janɛ si kasoλe tɛ vogɛla ðe kanɛ vetɛm ŋɛ vrimɛ tɛ vogɛlɛ si derɛ. Atje brɛnda e tɛrɛ fɛmija ron e ɕtrɛnguarɛ, nɛ drit' tɛ ŋɛ kandili me vaj a me ðjamɛ tɛ kafɕɛvet tɛ sterɛsɛ a tɛ piɕqevet.

Kɛta ŋɛrɛzit e veriut uɕqehenɛ me piɕq qɛ zɛn' nɛ det ðe pinɛ vajin e tyre, se nɛ tɛ

ftohtɛ· ŋeriu ka nevojɛ qɛ tɛ hajɛ gɛrra tɛ majme si ðjamɛ, vaj, galpɛ, qɛ tɛ nxehetɛ.

Vɛndetɛ n' Ekuator

Aɕtu sikundrɛ qɛ vɛndetɛ afrɛ polevet janɛ tɛ ftohtɛ, vɛndetɛ qɛ jan' n' *ekuator* janɛ tɛ nxehtɛ.

Ekuatori ɛɕtɛ sikundrɛ qɛ ðamɛ, si brez' i ðeut. Me qɛnɛ se poletɛ janɛ tɛ dy pikatɛ ngaha ɕkon boɕt i ðeut, ekuatori ɛɕtɛ nɛ mes tɛ dy polevet, reð-pɛr-qark lɛmɕit tɛ ðeut, si brezi nɛ mes tɛ ŋɛ kadeje rumbuλake.

Nɛ ekuator dieλi ɕkon nɛpɛr-mes tɛ qieλit, sikundrɛ qɛ dukɛtɛ nɛ vɛndet tanɛ mɛ drekɛ herɛ. Pandaj ky dieλ ɛɕtɛ ɕum' i nxehtɛ. N'ata vise eðe nata me ditɛn janɛ baras, do-me-ðɛnɛ qɛ tɛ dyja nga 12 orɛ, dimɛr si ðe verɛ.

Vɛndet n' ekuator jan' n' Afrikɛ ðe n' Amerikɛ. Nga vap' e maðe ca vise t' Afrikɛsɛ janɛ tɛ pɛrvɛluarɛ ðe tɛ ɕkretɛ, si Sahara q' ɛɕtɛ mbuluarɛ me rerɛ ðe ku nukɛ gɛndetɛ as burim, as lumɛ.

Po m' anɛ tjatrɛ ca vɛnde nɛn' ekuator janɛ tɛ mbuluarɛ me pyje tɛ mbɛðɛŋ, ðe druɾɛt atje janɛ tɛ gɛlbɛrɛ dimɛr si ðe verɛ, se koha rri giðɛ monɛ si verɛ, pa u-ndɛruarɛ as fare.

Nɛ kɛta pyje rojnɛ gɛrpɛriŋ tɛ mbɛðɛŋ, majmunɛ, tigrɛ (kapλanɛ) ðe tɛ tjera kafɕɛ qɛ nuk' i ŋohim nɛ. Brɛnda n' ato fletɛ giðɛŋɛ

tɛ gelbɛra ðe n' ató baricterа tɛ mbɛða kɛndojnɛ zoq me pɛndɛ tɛ çkɛlqyera ðe tɛ bukura.

Vɛndɛsit t' Afrikɛsɛ ðe t' Amerikɛsɛ qɛ rojnɛ nɛ vɛndet nɛn' ekuator, janɛ me cipɛ tɛ zezɛ ðe fort pakɛ tɛ qyteterуarɛ.

Gɛcteŋatɛ.

(Pɛraλɛ kðyerɛ nga frɛngiɛtja).

Иɛ pɛatar ɛkonte pɛrpara ɛtɛpivet tona, me ŋɛ gomar tɛ ngarkuarɛ me pemɛ; kur qɛndronte mb' uðɛ ne i mbliðɛɛim reð e rotuλ ðe ɛikonim me lakmim barɛn e kafɛɛsɛ. Иɛ ditɛ gomari iɛ ngarkuarɛ me dy ðasɛ plot gɛɛteŋa, ðe kɛto pemɛ tɛ bukura po dukɛɛin nga ŋɛ vrim' e ðesit, sikur po zgatnin kokɛn ðe po na qɛɛnin. Djemtɛ q' iɛinɛ mbleður' atje po i rrɛfenin ɛoku ɛokut kɛto gɛɛteŋa tɛ mbɛða e t' ɛmbɛla, ðe ŋɛri ða qɛ tà maðojnɛ vrimɛn' e ðesit. Kjo fjalɛ u-pɛlqeu tɛ tjerɛvet, po unɛ vetɛm u-ndoðçɛ kundrɛ. Tek ŋɛ djalɛ po bɛhɛɛ gati tɛ çjerrɛ ðesnɛ, unɛ hyra nɛ mes ðe deɛa tà ndaloŋa. Po fjalɛt e mija si ðe fuqija, mɛ vanɛ kot: ŋɛ djalɛ mɛ ða ŋɛ gruɛt ðe unɛ, duke daɛurɛ qɛ tɛ mproŋ ðesin, raɛɛ me tɛ baɛkɛ mbɛrðe.

I zot' i gomarit e dɛpoj gɛmɛnɛ ðe nxitoj; duke parɛ djemt' e tjerɛ q' iknинɛ duke nxituarɛ, ðe mua ɛtriturɛ nɛ pluhur nɛ mes tɛ gɛɛteŋavet q' iɛinɛ derðurɛ, e kupɛtoj qɛλimin

e ɕokɛvet· tɛ mij, mɛ pandehu ðe mua baɕkɛ me tá, ðe pa ðɛnɛ gɛ tjatrɛ, mɛ ɡoditi me ɕufrɛn qɛ kiɕ nɛ dorɛ.

Ɔokɛt e mij qɛɕnɛ ðe u-taλɛ me mua. Po unɛ s' u-mɛrzitɕɛ as fare. E diɲa vetɛ qɛ kiɕa punuarɛ ɲɛ gɛ tɛ mirɛ pa le tɛ mos mà kiɕ diturɛ i zot' i gɛɕteɲavet. Kjo ngarje mɛ hyri ɕumɛ nɛ punɛ ðe mɛ forcoj vetijɛnɛ t' ime, se, jo vetɛm kupɛtova qɛ ɲeriu duhet tɛ bɛjɛ tɛ mirɛn pse ɛɕt' e mirɛ, po mɛ ða eðe ɲɛ emrɛ si ɲeri tɛ dreqtɛ ðe tɛ nderçim. Se ɲeriut kur i del emri pɛr tɛ mirɛ, duhetɛ qɛ tɛ pɛrpiqetɛ ðe mos punojɛ gɛ tɛ pa pɛlqyèrɛ qɛ munt t' i lyejɛ kɛt' emrɛ.

Luftɛt e Persesɛ n' Epir.

Perseu, qi kje i mprápmi mret i Maqedonis u-priɕ me Romant, tɛ ciλt i çilne luft, e çuene ɲi uɕtri tɛ maðe pɛr me i ra e me e çartun[1].

Epiri, a Ɔqypnija e poɕtme, qi iɕte baɕkue me Maqedoni, iɕte nðɛn puɕtet[2] tɛ Perseut, e liðun me bes e me fé me até. Pɛr kɛt pun eðe Epirotɛt mbloðnɛ uɕtrin e veht[3] e u-banɛ baɕk me Maqedont pɛr me qindrue[4] e me pritun valɛn e uɕtris Romanvet. N' atɛ koh mretnojte nɛ Iliri Γençoja. Eðe Γençoja, mbasi iɕte Ɔqyptar e kiɕte farɛn e fisin baɕk me Perseun e me Maqedont e me Epirotɛt, mbloð eðe aj uɕtrin e veht prej malevet Ɔkodrɛs e prej Du-

kaginit, e prej malec tε Malit Zi, e prej gid tjera visec qi icin ndεn puctet tε atí, e u-ba back me Perseun pεr me lεftue me Romant.

Uctrija e Romanvet kicte pεr urâεntar tε par ηi burr tε fort, qi i âojcin emnit Pal-Emil. Uctríja e Romanvet u-pεrpoq me Cqyptart nε ηi vend, qi i âojcin *Pidna*, e aty u-ba ηi luft' e maâe e e mnercme[5] fort, e u derâ cum gak kah[6] tε dy ant; por ndonse Cqyptart qindruenε cum e bane trimni tε maâe, e u-vranε por si burrat e motçim, uctrija e Romanvet qiλoj[7] mâ e fort, e Cqyptart u-prignε e u-âyenε, e u-vranε me cumic tε maâe, eâe Perseu u-zu i gaλ.

Mbas aso luftet Romant Maqedonicn e dane katεr copac, eâe mbasi e ctine tε gid nε dor, e bane pεr vehte.

Cqypnin e poctme e prignε faret, e dognε e rrenuenε[8] ctat-âet gytete, bane plaçk ckaf[9] getnε, e zunε ηi qint e pes-âet mij cpirt tε gaλ, e i çuene nε robni[10] nε Rom.

Prej se ckaf i get Cqyptart nε kεt luft me Romant merret me mend se qyc aso kohet Cqypnija u-fik e u prig e hupi me ga e me krye, e buer tε gid tε mirat qi pat, e dijen e ckrimet, e ra nε vorfεni, e nε robni, e nε pa-dije, nε tε ciλεn gindet eâe sot nε kεt dit.

VASA PAÇA CKODRANI

Nga *Alfabetare e guhesε cqip*

Stamboλ 1879.

[1] Tε prisurε [2] Fuqi, urâεr [3] E tyre. [4] Pεr tε qεndruarε [5] E tmeruarε. [6] Nga [7] Iste, u-ndoâ. [8] Rezuanε. [9] Çε, çdo gε. [10] Roberí, skλaverí.

KUNAƁJA VECUR SI KƐNDES

Pɛndɛ kɛndesi
Kunaƀja vɛnɛ,
Ndruar ƀe zênɛ,
Púlavet u erƀ;
Θa: mir-mɛngesi,
Ç' bɛni si jini?
U ngrit' a flini?
Ƃe nɛ mest u-derƀ.

—

Kapoɕi i ƀa:
Kur na haroni,
E s' urƀɛroni,
Fort mirɛ jemi;
Ah pa taní a!
O miku ynɛ!
Kur tɛ ɕoh synɛ!
Ç' tɛ mirɛ kemi?

—

Vɛrtét pɛndɛ ke,
Po unɛ tɛ ɕoh,
Fort mirɛ tɛ ɳoh,
Qɛ je i huaj,
Tɛ di cila je;
Ti s' mɛ gɛɳen dot
Mos u-mundó kot,
Ƃƀe mos vuaj.

E mira jonɛ
E tɛ mos mbesɛ,
O e pa-besɛ!
Nga ju as farɛ;
Pɛr tɛnɛ Zonɛ
Tɛ pɛrgerohem,
Cumɛ gɛzohem,
Djaλi t' u marrɛ.

—

U ngrít e iku
Ctriga Kunaãja
Gɛɳɛctrɛ-maãja,
E sy ɕkɛndija;
Iku armiku,
Se u-gãí dita,
E u-ãá drita,
Pa s' iɕ e tija.

NAIM BE FRAÇERI
Vjerɕa, Bukurɛɕt 1886.

BUSH

Foleja.

Ciko tani q' erâi parvera qyc bɛn folenɛ deλɛndyc' e bukurɛ. Deλɛndycɛja i bɛn foletɛ brɛnda nɛ ctɛpí a nɛ strehɛt e saj; atje mackuλi âe femɛra sjeλin nɛ qep tɛ tyre baltɛ, kacte, copa lec âe tjerin e ngrehin ctɛpizɛnɛ ku femɛra do bjerɛ kλoçkɛ âe do nxjerɛ zoqtɛ.

Vɛctroni me sa dacurí i cikon tɛ vegɛlit e saj, me sa kujdes i rit, me sa pekul i ucqen! A e kini vɛnɛ re kurrɛ sikur tɛ qasetɛ no ηɛ armik te foleja me sa trimerí i sulenɛ mema âe babaj? me sa dacurí tɛ maâe mprojnɛ tɛ vegɛlit e tyre?

Kɛctú eâe ne na kanɛ riturɛ mɛma âe áta ynɛ. Eâe atá kɛctú kanɛ vuajturɛ pɛr ne! kanɛ mbeturɛ pa gumɛ, na kanɛ ruajturɛ tɛrɛ natɛnɛ kur kemi qɛnɛ tɛ sɛmurɛ, âe na kanɛ sjeλɛ nɛ kɛtɛ moc.

Po cikoni deλɛndycɛtɛ se qyc po vinɛ qepin plot me ngrɛnje; me vrap tɛ vegɛlit kλasin qepâin e tyre nɛ goje tɛ prinderet âe hanɛ até q' u kanɛ sjeλɛ.

Deλɛndycɛtɛ ucqehenɛ me krimba, me vjeme, me miza âe me tɛ tjera gɛrra. Pandaj mos i vritni kɛta zoq, mos u prigni folenɛ, se deλɛndycɛtɛ na hyjnɛ mɛ punɛ: tɛ mos igin ató, krimbatɛ âe vjemetɛ do tɛ na prignine bimetɛ âe pemetɛ.

Kafɕɛt e dɛmɕime ðe tɛ duhura.

Po u ðoɕŋa, djem, se deʎɛndyɕetɛ hyjnɛ mɛ punɛ me qɛnɛ se hanɛ krimbatɛ. Tɛ duhura pɛr bujqɛsinɛ janɛ ðe lejlekɛt ðe zoqt' e natɛsɛ: kukuvaja, huruvejka, bufi; kɛta zoq hanɛ miŋtɛ, eðe miŋtɛ e dini se i bɛjnɛ ɕumɛ dɛm bujqɛsisɛ me qɛnɛ qɛ priɕinɛ bimɛtɛ.

Pandaj u ðem qɛ tɛ mos vrisni as deʎɛndyɕetɛ, as zoqt' e natɛsɛ, as lejlekɛtɛ, po t' i ruani ðe tɛ mos i trɛmpni, se sa tɛ jenɛ mê afɛr aravet aqɛ mê ɕumɛ ɕɛrbim na bɛjnɛ.

Duhetɛ qɛ tɛ dim mirɛ cilat janɛ kafɕɛzat e duhura ðe tɛ dɛmɕime pɛr bujqɛsinɛ. Munt tɛ ðemi se tɛ ɡiða mizatɛ, vjemetɛ ðe krimbatɛ janɛ tɛ dɛmɕim, se atá na priɕinɛ tɛ mbjeʎatɛ, luletɛ, pemetɛ; pra ku t' i ɡeni vri-i-ni kɛtó kafɕɛza se do t' i bɛni tɛ mirɛ vethes' suaj.

Mos pɛrzjeni krimbatɛ ðe vjemetɛ, me atá krimba qɛ rojnɛ brɛnda nɛ ðet: kɛta krimba, jo vetɛm nukɛ bɛjnɛ dɛm, po bɛjnɛ ðe mirɛ, sɛ lɛrojnɛ ðe punojnɛ ðenɛ.

Po nga tɛ ɡiða kafɕɛzat e vogɛla, janɛ disa qɛ me tɛ vɛrtet na bɛjnɛ dɛme tɛ mbɛðeŋ; kɛɕtú janɛ karkalecɛtɛ. Kɛtó kafɕɛza ɕumɛ hɛrɛ arrijnɛ me tufɛ si ŋɛ re e zezɛ ðe bjenɛ mi ŋɛ arɛ pɛr tɛ mos lɛnɛ as kaʎí as kaɕtɛ. Tɛ rɛnɛt e karkalecit ɛɕtɛ ŋɛ myxyr' e maðe mê keq se brɛɕɛri.

Kur vjen ηε tufε karkalecε, mε disa vende e kanε zakon qε zbrazinε puσka ðe bεjnε σem duke pεrpjekurε kusi, dauλe ðe tε tjera σerra. Po σpetim i vεrtetε pej kεtyre mizave εσtε tε mbleðurit e tyre duke ngrehurε napa atje tek do tε σkojnε a duke mihurε hendekε: karkalecetε pεtiλenε pran' napεsε a bjenε brenda nε hendek ðe kεσtú farosenε lehtε.

Krimbatε, vjemetε ðe σperformimetε.

Babaj si foli σer kεtú, i pyeti djemtε:

— Po pa mε ðoni ç' janε krimbatε ðe vjemetε?

— Janε kafσeza tε vogεla, ðanε djemtε qε tε tre pεr-ηε-here.

— E di, ða babaj, po a mε ðoni dot se krimbatε a lindinε pej ηε krimbi tjatrε, si kεlyσin q' e pjeλ qeni, a zogu qε del nga veza?

Djemtε s' ðanε dot pεrgigje, po babaj σtoj:

— Krimbatε ðe vjemetε dalinε pej mizavet ðe pej fluturavet. Mizatε ðe fluturatε pjeλinε vezε tε vogεla; nga kεtó vezε dalinε krimba a vjeme. Miz' e zezε σumε herε vezet i lεσon mi miσt ðe ahere ðemi se e ka *pεtyturε* miza

miɕtɛ; vjemetɛ qɛ ɕohim mi lakratɛ ðe mi fletɛtɛ kanɛ dalɛ nga fluturatɛ. Krimbatɛ ðe vjemetɛ, si rojnɛ ca kohɛ ðe ritenɛ, pɛtiλenɛ ðe mbliðenɛ: ahere u ðemi *nuskɛza*; nga kɛtó nuskɛza pas ca kohe del miza a flutura.

A kini parɛ djem krimb mɛndafɕi?

Ky krimb del nga vezɛt e vogɛla qɛ pjeλ ŋɛ flutur' e zezɛ; ky krimb uɕqehetɛ me fletɛ mani, ðe si ritetɛ zɛ e ŋxjer ŋɛ fiλ tɛ hoλɛ brɛnda nɛ tɛ cilɛt pɛtiλetɛ ðe bɛhetɛ nuskɛzɛ; nuskɛz' e krimbit tɛ mɛndafɕit quhetɛ *pɛikɛ* ðe fiλ' i hoλɛ ɛɕtɛ mɛndafɕi vetɛ.

Nga pɛika pas ca kohe del ŋɛ flutuɾɛ, si ajo e para qɛ kiɕ pjeλɛ vezɛtɛ. Kɛtó ndɛrime qɛ pɛsojnɛ mizatɛ ðe fluturatɛ emɛrohenɛ *ɕpɛrformime*, se kafɕɛza nga form' e mizɛsɛ a e fluturɛsɛ qɛ kiɕ, mori formɛn e krimbit.

Daɕurí e mɛsimit.

Aleksandr' i mað, mbret i Maqeðonisɛ qɛmoti, kiɕ kaqɛ ɕumɛ daɕurí tɛ maðe pɛr mɛsim sa natɛnɛ kur binte nɛ ɕtrat donte tɛ kɛndonte, ðe pɛr tɛ mos zɛnɛ ɡumi mbante ŋɛ lɛmɕ tɛ hekurtɛ nɛ dorɛ ðe ŋɛ legen tɛ mað nɛné krahɛ; kur e mir ɡumi lɛmɕi i ɕpɛtonte nga dora ðe duke rɛnɛ brɛnda nɛ legen bɛnte ɡɛmɛ ðe Aleksandri zɡuhɛɕ.

*

Бimosđeni, i mađi folɛtar i Ađinɛs' sɛ moçme, kur iɞ djalɛ kiɞ ŋɛ tok tɛ meta nɛ tɛ folurɛ: nukɛ đoɞ dot ɞkroŋɛnɛ *r* đe kur fliste kiɞ zakon qɛ ngrinte supatɛ đe i mbahɛɞ goja. Po ɡiđɛ kɛto tɛ meta i ndreqi vetɛ me vuƛnetin e mađ tɛ tij: pɛr tɛ đɛnɛ *r* đe pɛr tɛ mos mbajturɛ goja, e kiɞ zakon qɛ vinte brɛnda nɛ gojɛ zaje tɛ veɡɛlɛ đe briđte duke nxituarɛ đe duke u-ɞtrɛnguarɛ qɛ tɛ kuvɛndojɛ çpenguarɛ. Kundrɛ tɛ ngriturit e supavet e kiɞ ɡeturɛ me tɛ folurɛ nɛnɛ dy hekura me majɛ tɛ varurɛ pɛrmi supatɛ. Kur fliste đe haronte e ngrinte supatɛ, hekuratɛ me majɛ e çponinɛ đe ahere kujtohɛɞ e mbahɛɞ mirɛ.

*

Ɨeriu mɛson mɛ çdo vjeç qɛ tɛ jetɛ, po qɛ tɛ ketɛ dɛɞirɛ đe vuƛnet. Nukɛ duhetɛ qɛ tɛ đemi se na ɞkoj koha đe tɛ rimɛ tɛ pa diturɛ.

Ɨɛ inɡiliz qɛ ka çpikurɛ uđɛn e hekurtɛ, Stephenson-i, ka nxɛnɛ tɛ kɛndoj' e tɛ ɞkrojɛ kur iɞ ŋɛ-zet vjeç, đe pastaj u-bɛ m' i mađ' i inxinerɛvet.

Çpikɛsi amerikan, Edison-i, qɛ ka çpikurɛ kaq ɡerra tɛ çudiçme si mikrofonɛ, fonografɛ, ƛambɛn elektrike đe ɞumɛ tɛ tjera, kur qe djalɛ iɞ ɞɛrbɛtor mɛ ŋ' uđɛ tɛ hekurtɛ đe ɞitte kartɛ cingari.

Pula me vet' e arta

(Nga pɛraλat e Esopit).

Lakmimí gɛ i kéq, ð' ajy qɛ lakɛmon
Nɛ humpt' atɛ qɛ ka, gɛ tjetɛr nuk fiton.
Pɛr ɕɛmbɛλ ju kam me dɛftuar
Pɛraλɛn qɛ pata dɛguar:

Nɛ ηɛ katunt ronte ηɛ herɛ
Иɛ plak' e varfɛr eð' e mjerɛ
Бe pɛr tɛ vetɛm begatí
Иɛ pulɛ qɛ s' e kiɕ ηeri,
Se çdo mɛnges, kur djeλi zɛ
Tɛ dalɛ, bɛnte koqe ve
Qɛ s' iɕin si vezɛt' e tjera,
Po ve tɛ arta ðe tɛ vlera.

Иɛ ditɛ plaka lakɛmon
Se nga ηɛ ve nuk' i mjafton
Бe zɛ ðer pulɛn, pa mejtuar,
Mê ɕumɛ ve pɛr tɛ fituar;
Po u-gɛηye fort e mjera,
Se iɕte si pulat e tjera;
Бe kɛsi soj e varfra plakɛ
Humbi ð' até vezɛn e pakɛ.

Ky ɛɕtɛ ηɛ mɛsim pɛr câ
Qɛ fort tɛ lakɛmuar janɛ,
Se dyke daɕurɛ ðe mâ
Humbasin ð' atô pak qɛ kanɛ.

LULO MALɛSORI

Uðɛtari

Nga pɛraλat e Esopit

Esopi ŋɛ ditɛ tek vente nɛ pɕat takoj ŋɛ uðɛtar qɛ dukɛɕ se vinte sɛ largu; iɕ mbuluarɛ me pluhur ðe mbytur nɛ djersɛ, i loður ðe i kɛputurɛ.

— Eðe sa lark jam nga akɛç qytet? pyeti uðɛtari.

Esopi e ɕikoj ðe i ða — Ecɛ!

— Do t' eciŋ, ða i gori uðɛtar, po dua tɛ di mɛ sa kohɛ munt qɛ t' arriŋ nɛ qytet.

— Ecɛ, i ða prap Esopi.

„Miku ynɛ qɛnka i marrɛ", ða uðɛtari mɛ vethe tɛ tij, ðe zuri uðɛn.

Si eci pakɛ, Esopi i ðiri sɛ prapsmi: — Mɛ dy or' e gysɛm munt qɛ t' arriç nɛ qytet!

Ahere uðɛtari u-kðye ðe pyeti Esopin ç' iɕ ɕkaku qɛ nuk' u pɛrgig qɛ me tɛ parɛt.

— Qyɕ munt tɛ tɛ ðem mɛ sa kohɛ munt tɛ veç nɛ qytet, pa parɛ qyɕ e ke t' ecurit? ða plaku.

Baɕkimi bɛn forcɛnɛ.

Иɛ baba plak kiɕ tre djem qɛ nukɛ ɕkonin ðe kaqɛ mirɛ me ŋɛri jatrin. Kɛɕiλatɛ q' u epte plaku nukɛ hynin mɛ no ŋɛ punɛ ðe grinda nɛ mes tɛ tyre as pakɛɕohɛɕ fare. Si e pa qɛ fjalɛt e urta s' ɕɛrbeninɛ mɛ ɡɛsendi plaku u-mejtua qɛ t' apɛ ŋɛ ɕɛmbɛλ mê tɛ lɛndtɛ ðe, duke i ðirurɛ qɛ tɛ tre pranɛ, u ða ŋɛ tufɛ purteka tɛ liðura baɕkɛ, duke ðɛnɛ qɛ t' i ðyejnɛ. Tɛ ɡiðɛ djemtɛ u-munduanɛ, po kot: as ŋɛri nuk' i ðeu dot.

Pastaj plaku i ndau purtekatɛ ðe ja u ða prapɛ djemet; kɛtɛ raðɛ i ðyenɛ fort lehtɛ ŋɛ nga ŋɛ.

— Ɔikoni, djemt' e mij! Sa tɛ ini tɛ baɕkuarɛ ðe tɛ liðurɛ me ŋɛri jetrin, as ŋɛ armik nuk u bɛn dot dɛm; po nɛ qofɕi tɛ ndarɛ nukɛ qɛndroni dot kundrɛ kurrkujt.

T' i ndihim ɕoku ɕokut.

Iɕinɛ ŋɛ herɛ ŋɛ ulok e ŋɛ i verbɛrɛ. Uloku iɕ ɕtriturɛ mi uðɛt ðe s' bɛnte dot as ŋɛ çap; i verbɛri kiɕ ndɛŋurɛ mi ŋɛ gur ðe nuk kuxonte tɛ lɛvizin nga vɛndi nga frika se mos e ɕtypte no ŋɛ kafɕ a no ŋɛ qerre. Vuaninɛ

qɛ tɛ dy veç e veç ðe as kuɕ nuk kiɕ mɛɕirɛ pɛr tɛ mjerɛtɛ.

Иɛ ditɛ kɛta tɛ dy fatziɳ u-ndoðɛ pranɛ ɳɛri jetrit ðe qɛ tɛ dy qahɛɕin mɛ ɳ' anɛ. Po uloku i ða tɛ verbɛrit:

— Eja, or mik, e t' i apim ndihmɛ ɕoku ɕokut. Unɛ jam ulok, po kam sy; ti ke kɛmbɛ ðe fuqi, po nukɛ ɕeh. Veç e veç nukɛ hyjmɛ as mɛ no ɳɛ punɛ; po n' u-baɕkofɕim munt qɛ tɛ rojmɛ qɛ tɛ dy: eja mɛ merr mi supat e tu: ti do t' ecɛnç, unɛ do tɛ ɕoh ðe kɛɕtu tɛ dy baɕkɛ do jemi ɳɛ ɳeri.

Eðe aɕtû bɛnɛ qɛ tɛ dy.

Pas buke: ɕɛndeti.

Иɛ ditɛ qɛ babaj kuvɛndonte me djemtɛ pas darke, pɛr-ɳɛ-here u ða:

— Kur hamɛ bukɛ djem tɛ kemi kujdes ðe tɛ mos dalim jaɕtɛ reguλavet tɛ ɕɛndetit. Иeriu ha qɛ t' uɕqehetɛ ðe jo qɛ tɛ zbavitetɛ. Rɛguλ' e parɛ ɛɕtɛ qɛ tà pɛrtypsim mirɛ ɡeλɛnɛ ðe tɛ mos kapɛrxejmɛ kafɕitɛnɛ me nxitim. Sa mirɛ ðe sa me gadale tɛ pɛrtypsetɛ kafɕita aqɛ mir i bɛn ɳeriut.

Pas buke mos u-uɳi mi tryezɛt qɛ tɛ mos ɕtrɛngohetɛ barku, se ahere ɡeλɛtɛ qɛ kini ngrɛnɛ nuk honepsenɛ dot.

Janɛ ɕumɛ ŋerɛs qɛ pas buke zɛn' e pin' ujɛ qelqe mi qelqe. Mos bɛni kɛɕtú, djem, se kɛta ujɛt e ɕumɛ u fryn barkun ðe u ngurs. Ujɛ pini nɛ ɟeʎɛ ðe ditɛnɛ kur tɛ doni, po jo sa-po tɛ ngrihi nga ɟeʎa. Kini ɕumɛ ðe kujdes qɛ mos pini ujɛ kur ini tɛ dirsurɛ, mos rini ðe n' erɛ: Kur ɛɕtɛ ŋeriu dirsurɛ ŋɛ tɛ ftoht tɛ vogɛlɛ munt t' i sjeʎɛ plevrit ðe tɛ tfaqiŋ ŋɛ smundje tɛ reziɕɢime.

U ðem qɛ tɛ pɛrtypsni mirɛ ɟeʎɛnɛ. Sa kujdes tɛ mað duhetɛ pra qɛ tɛ mirni pɛr ðɛmbɛt tuaj. Pa ðɛmbɛ tɛ ɕɛndoɕɛ s' munt qɛ tɛ kini as lukðin tɛ ɕɛndoɕɛ, as ɕɛndenɛ nɛ vɛnt. Kini kujdes ðɛmbɛtɛ qɛ t' i kini tɛ fortɛ, tɛ pastrɛ ðe tɛ barðɛ.

Lani ðɛmbɛt çdo mɛnɟes me furcɛ; la-i-ni ðe çdo brɛmɛ pa flejturɛ ðe kurdohɛrɛ pas buke.

Stɛrvitje: Ç' janɛ ðɛmbɛtɛ, ðɛmbaʎatɛ? sa rɛŋɛ kanɛ ðɛmbɛtɛ? Ç' ɛɕtɛ lukði?

Mos helmohemi

Duhani, Rakija.

Po nɛ doni ɕɛndenɛ, djem, ndruhi nga dy armiq tɛ mbɛðɛŋ; ndruhi nga duhani ðe nga rakija, se kɛtó dy ɟɛrra janɛ helme mê tɛ reziɕɢim se ɟarpɛri ðe se pɛrçoʎaku: duhani ðe rakija e vrasin ŋerinɛ nga pak e pakɛ, po e vrasin mê keq se plumbi.

Nga kɛtá dy helme pa dyɢim rakija ɛɢtɛ ɢum' m' i tmeruari ðe m' i ligu.

ɢihni ɳerin' e dehurɛ, ɢikoni sa i mjerɛ ðe sa i gorɛ duketɛ. Mejtoni sa fatkeq ɛɢtɛ vetɛ, sa pɛr t' arðurɛ keq janɛ fɛmija, mɛma, áta ðe giðɛ ɳerɛzit e afɛr tɛ tij. Tɛ na vijɛ ndohtɛ ðe tɛ na vijɛ keq pɛr ɳɛ ɳeri qɛ pi e dehetɛ! Tɛ na vijɛ ndohtɛ se duke daɢurɛ ɢtie nder' e tij poɢtɛ ðe bɛhetɛ si kafɢɛ; tɛ na vijɛ ðe keq se me duart e tij priɢ ɢɛndenɛ ðe uɳetɛ i gaʎɛ nɛ funt tɛ varrit.

A kini parɛ pijanecɛ qɛ i driðenɛ duartɛ ðe kɛmbɛtɛ, qɛ nuk' e zɛ gumi, qɛ nukɛ ha dot, qɛ nuk i qeɢ buza, sytɛ s' i ɢohin, mɛndja s' i kupɛton! Ky fatzi ka arrirɛ mɛ kɛtɛ ɢkaʎɛ ca-nga-ca, si ɳɛ ɳeri qɛ bje nɛ gremina duke u-runguʎizurɛ tatɛpjetɛ. Tani qɛ ka arrirɛ mɛ kɛtɛ ɢkaʎɛ tɛ kɛqe i gori pijanec mê nukɛ heq dot dorɛ, mê nukɛ ɢɛrohetɛ, se tani ɛɢt' i sɛmurɛ, ɳɛ smundje pa ɢɛrim ðe s' e ka vethen' nɛ dorɛ!

Pra, djemt' e mij, nɛ doni qɛ mos vini nɛ kɛtɛ ɢendje, nɛ doni qɛ mos bɛhi kɛɢtú mos u-mɛsoni mɛ raki, mos diqni muɢkɛrinɛ ðe ɢpirtin tuaj, mos u-mɛsohi, se duke nisurɛ nga pakɛ, nuk munt tà dini se ku do tɛ veni.

PERÇOΛAKU EБE BREGKA

Perçoλaku la fεmijεn,
Eđe u-hođ pεrtej vijεn
Atε kohε ra ɢi ɢumε,
Vija u-bε posi lumε;
Бa e đa e mê s' hiđej dot;
Se vija qe mbuɢurε plot.
— Bobo! đa, i-mjeri unε;
Ç' mε ɡet kjo e mađe punε,
Qyɢ u-ndođçε i-mahnitur,
E doλa pεr tε xbavitur?
Perçoλaku po mendohej,
Po driđej e rrotuλohej,
Breɢka mε ɳε dasmε vinte,
Бe ɢumε tε mira ɢpinte,
Perçoλakut afεr' i ɢkoj,
Punεn' e ti e kupεtoj,
Si e pa qε qante me lot,
Бe nga vija po s' hiđej dot,
I đa: — Pse qan si çilimiu?
— Pa ɢih, i đa, ç' mε beri ɢiu:
Kuɢ e di fεmija ç' mε heq?
Mbenε tε ɢkret' e janε keq.
Breɢka i đa: — Jakε, im zot!
Tε tε heđ unε, se di not.
Mε krah' e hođi, eđe ɢkoj,
E ɢiu mê tepεr ɢtrεngoj.

Breɕka ɕkonte ðe dɛgonte,
Qɛ kɛrkonte tà kàfɕonte,
I ða: — More Zot' i mirɛ!
Unɛ s' bɛra tɛ pahirɛ.
Fɛmijɛn do tɛ tà ɕpɛtoɳ,
Бe zémɛrnɛ tɛ tà gɛzoɳ;
Ti pse kɛrkon tɛ mɛ ðumboɳç?
Mirɛbɛɳɛsin tɛ helmonç?
Nuk' ɛ di ti, ô i ɡorɛ!
Se unɛ tɛ kam nɛ dorɛ?
E? po taniði ç' mɛ ðua?
Tɛ tɛ hɛð mun nɛ pɛrrua?
— Tɛ lutem ða Perçoλaku,
Eðe i pat ngrirɛ ɡaku,
P' andaj bota mɛ ɛɕt' armik,
Se e kam ɕpirtinɛ tɛ lik,
Eðe mirɛ tɛ mɛ bɛjnɛ,
Prapɛ tɛ liga do ɡɛjnɛ.
Breɕka mɛ qafɛ s' e morri,
Po pɛrtej lumɛn' e nxori,
I ða: — Unɛ t' u-ndoðçɛ mik,
Sa do q' e ke ɕpririn tɛ lik;
Mua mɛ ɕpɛtoj samari,
Po ti do vdeç nga nakari.

NAIM BE FRAGERI
Vjerɕa, Bukureɕt 1886.

Vleft' e Diturisɛ

Ç' ɕohim nɛ botɛ gɛ tɛ bukurɛ qɛ ka bɛrɛ ŋeriu, tɛ giđa janɛ bɛrɛ me dituri. Γiđɛ kɛto çpikje tɛ çudiçme kanɛ dalɛ me ndihmɛ đe me fuqi tɛ diturisɛ. Иeriu pa dituri ɛɕt' i dobɛtɛ đe i gorɛ; po mɛndja đe ditja i japinɛ fuqí, e bɛjnɛ tɛ zotɛ đe tɛ mađ.

Diturija e bɛn kopɕt ɕkretɛtirɛnɛ, zbukuron faqen' e đeut, çpon maletɛ, ɛɕɕon brigetɛ, hap detetɛ.

Uđɛt e hekurta, telegrafi, telefoni, kɛtá kanalɛ đe tynelɛ tɛ gatɛ, kɛta vaporɛ tɛ mbɛđeŋ, kɛtá qytetɛ tɛ bukurɛ diturija i ka nxjerɛ.

Иeriu i egɛrɛ đe i pa diturɛ ron nɛ pyλ, brɛnda nɛ kasoλe, ha lɛndɛ a harđjeɕka; diturija ŋerin e qyteterуarɛ e bɛn tɛ lumturɛ se i ɛmbɛlson jetɛnɛ, e bɛn qɛ tɛ rojɛ nɛ prɛhje đe s' e le qɛ tɛ vuajɛ si kafɕɛt e egɛra.

Jo vetɛm jetɛn e trupit na gɛzon diturija, po na ɛmbɛlson đe ɕpirtinɛ đe mɛndjenɛ duke na đɛnɛ tɛ kupɛtojmɛ ŋɛ tok gɛrra tɛ çudiçme. Ajo na mɛson neve ç' ɛɕtɛ ŋeriu, ç' ɛɕtɛ đeu, ç' ɛɕtɛ qieλi, ç' janɛ giđɛ kɛtó gɛrra qɛ na ɕeh syri đe qɛ na dɛɕon veɕi.

I dituri, o djemt' e mij, ɕkon jet' tɛ gɛzuarɛ, se ɕeh me syt' e kokɛsɛ đɛ me syt' e mɛndjesɛ; i pa dituri ron n' erresirɛ đe nɛ verberí.

Pɛrpiquni pra đe mɛsoni; mos ɕkoni kohɛn tuaj kot, kɛndoni me daɕuri đe duke vɛnɛ re; mos haroni se ŋeriu mɛson nɛ tɛ rí; nɛ uvaftɛ dɛm koha do tɛ pendohi pastaj, po s' u ka pɛr tɛ bɛrɛ dot as ŋɛ punɛ.

I mbyturi

Иɛ e martɛ pas dreke, nɛ qytet qɛ rinin djemtɛ tânɛ ngau ηɛ gɛ qɛ tmeroj ɕumɛ botɛnɛ. Иɛ djalɛ ηâ pesɛ-mbɛ-âetɛ vjeç, Miçi, tek lonte anɛ ηɛ peλgu tɛ maâ âe tek kɛrkonte tɛ zinte piɕqet qɛ iɕinɛ brɛnda, i ɕkau kɛmba âe ra n' ujɛ.

Peλgu iɕ i gerɛ âe i âeλɛ mê teper se ηɛ paɕ' e gyseme. Djali duke rɛnɛ kiɕ âirurɛ, po askuɕ nuk' e dɛgoj: s' kiɕ ηeri atje pranɛ âe i gori djaloɕ nukɛ dinte not. Po nuk iɕ âɛnɛ qɛ tɛ mbytetɛ ky i mjerɛ, se Rapua qɛ rinte âe kɛndonte pɛrpara penχeresɛ e kiɕ parɛ djalɛn qɛ ra nɛ peλk, âe me vrap iɕ uηurɛ poɕtɛ duke âirurɛ tɛ vɛλezɛrit. Tɛ tre djemtɛ nxituanɛ, po Rapua u-mejtua âe rɛmbeu ηɛ tɛrkuzɛ âe ηɛ stap tɛ gatɛ. Ctɛpí e djemet tânɛ s' iɕ lark nga peλgu âe me vrap arinɛ.

Po ger sa tɛ vinɛ djemtɛ ɕkoj ca kohɛ âe kur erâɛ buzɛ peλgut, i varferi Miçi po rinte mi ujɛ si i vdekurɛ! As ηɛ nga miqtɛ tanɛ s' dinte not, po stap i gatɛ hyri mɛ punɛ âe trupin e tɛ mbyturit e nxuarɛ nɛ tɛ âatɛ.

Oh i varferi djaloɕ, s' i ka mbeturɛ as ηɛ fryme! Tɛ tre vɛλezerit rinin si tɛ ngrirɛ duke mos diturɛ ç' tɛ bɛjnɛ. Po tek rinin kɛɕtú tɛ qarɛ, ηɛ tok pɕatarɛ u-mbloâɛ rreâ pɛrqark. Nɛ mes t' atyreve qɛ nxituanɛ kiɕ arâurɛ âe babaj i djemet tanɛ.

— Tâ varim pej kɛmbe, âa ηɛ pɕatar; qɛ t'i dalɛ ujɛt.

Eðe ɢokɛt e tij e rɛmbyenɛ kufomɛn e Miçit ðe do tà kiɢinɛ varurɛ q' atɛ çast mɛ ŋɛ dru atje afɛrɛ, po babaj i Raposɛ i ndaloj.

— Mos e varni, ðiri, se n' e varçi eðe n' i ka mbeturɛ pakɛ ɢpirt do tà vdisni!

Babaj ju-qas Miçit, i zbɛrðeu puλat e mɛngɛvet ðe tɛ jakɛsɛ, e ɢtriti mɛ kuris pakɛ si mɛ briŋɛ; pastaj i mori krahɛtɛ ðe jà hapte e jà mbyλte duke qasurɛ ðe duke mɛrguarɛ nga trupi.

Ca nga ca Miçi zuri tɛ marɛ pakɛ fryme; pastaj hapi sytɛ ðe u-bɛ sikur u-zgua nga gumi.

Si u-ngaλ fare ðe mbloði vethenɛ Miçi, babaj i Raposɛ ða:

— Sikur tà kiɢitɛ varurɛ pej kɛmbe do tà kiɢit vdekurɛ tɛ gorin djalɛ. Tà mɛsoni mirɛ pɛr herɛ tjatrɛ: mos varni kurrɛ ŋɛ tɛ mbyturɛ, po e ɢtrini ðe i lɛvisni krahɛtɛ, kɛɢtú si bɛmɛ pɛr tɛ varfɛrin Miçi. Mos u-loðni, se ɢumɛ herɛ ŋɛ i mbyturɛ munt tɛ ngaλetɛ pas disa orɛ ndihme.

Pse u-mbyt Miçi?

— Po nukɛ mɛ ðoni, pse u-mbyt Miçi? pyeti babaj si vanɛ mɛ ɢtɛpi.

Rapua ðe tɛ vɛλezɛrit deɢnɛ tɛ pɛrgigenɛ, po as ŋɛri nukɛ ða dot no ŋɛ pɛrgigje tɛ plottɛ. Babaj ɢtoj:

— Bota pandeh se ŋeriu mbytetɛ nga ɢkaku qɛ kapɛrxen ujɛ ðe pandaj e varin me kokɛ

tatɛpjetɛ qɛ t' i dal' ujɛt qɛ ka pirɛ. Po kjo s' ɛɢtɛ dreqt. ɢkaku i vɛrtetɛ qɛ mbytetɛ ŋeriu ɛɢtɛ se nukɛ mer dot frymɛ kur ɛɢtɛ brɛnda nɛ ujɛ.

Ƕerɛzit, si ðe ɡiðɛ kafɢɛtɛ qɛ rojnɛ mi ðet, kan' nevojɛ qɛ tɛ marrinɛ frymɛ pɛr tɛ rojturɛ. Pa erɛ as ŋeriu as kafɢɛtɛ nukɛ rojnɛ dot.

Nɛ doni qɛ tɛ provoni kɛtɛ, merni ŋɛ zok a ŋɛ mî ðe vir-e-ni brɛnda nɛ ŋɛ qelqe ðe zini grykɛn' e qelqesɛ qɛ tɛ mos hyjɛ dot erɛ tjatrɛ sɛ jaɢtmi: do tɛ ɢihni se nɛ pak kohɛ zogu a miu do tɛ bjerɛ si i vdekurɛ ðe me tɛ vɛrtet nukɛ do tɛ vonojɛ qɛ tɛ vdesɛ fare. E kini vɛnɛ eðe re se sa mundim heq kur i zihetɛ pakɛ fryma ŋeriut.

Kemi kɛnduarɛ ðe herɛ tjatrɛ nɛ kɛtɛ librɛ tɛnɛ qɛ ŋeriu ka nevojɛ pɛr erɛ qɛ tɛ pastrohetɛ ɡaku ðe tɛ rojɛ trupi. Aɢtú sikundrɛ q' e kemi ðɛnɛ, era vete nɛ muɢkɛrit ðe atje ɡen ɡakun qɛ ka lɛvrirɛ nɛ trupt: ky ɡak ɛɢt' i fɛʎiqurɛ, po duke pjekurɛ me erɛt pastrohetɛ, ðe pastaj vete nɛ zɛmrɛt.

Ƕeriu, kafɢɛtɛ me katrɛ kɛmbɛ, zoqtɛ, ɢtɛrpiŋtɛ (do-me-ðɛnɛ ɡɛrpɛriŋ ðe harðjeɢkatɛ) ðe mizatɛ, qɛ tɛ ɡiða kɛtó ɡɛt e ɡaʎa duan' erɛ qɛ tɛ rojnɛ.

Pandaj kemi ðɛnɛ se ŋeriu nɛ daɢtɛ qɛ tɛ ketɛ ɢɛnden' e tij nɛ vɛnt, duhetɛ qɛ tɛ marrɛ frymɛ erɛ tɛ qɛruarɛ ðe tɛ mos rijɛ a tɛ flerɛ nɛ odɛ tɛ vogɛlɛ.

Pɨɕqetɛ

Qyɛ marrɛn fryme kafɕɛtɛ brɛnda n' ujɛ.

— Po pɨɕqet brɛnda n' ujɛ qyɛ rojnɛ? pyeti Hekuri.

— Mɛ paç uratɛnɛ, biro, qɛ mɛ bɛre kɛtɛ pyetje. Se eđe unɛ doɲa t' u rrɛfeɲa qyɛ marin fryme kafɕɛtɛ qɛ jetojnɛ brɛnda n' ujɛ.

Jo vetem kafɕɛtɛ qɛ rojnɛ mi steret, po eđe ató qɛ janɛ brɛnda n' ujɛ kan' nevojɛ pɛr tɛ marrɛ fryme. Kafɕɛt e sterese marrɛn fryme nga goja đe nga muɕkerija. Pɨɕqetɛ marrɛn fryme nga atá kɛrhɛret e kuq qɛ kanɛ nɛ kokɛ nɛné veɕɛt. Me anɛ tɛ kɛtyre kɛrhɛrɛvet tɛ kuq, peɕku merr erɛnɛ q' ɛɕtɛ brɛnda n' ujɛ.

— Pse, baba, a ka erɛ brɛnda n' ujɛ?

— N' ujɛ brɛnda ka erɛ tɛ treturɛ, biro. Nɛ vɛnçi ɳɛ qelqe me ujɛ tɛ ngrohetɛ mi ɕpuzɛ, do tɛ ɕihni se flucka ere do tɛ dalin mi ujɛt: kɛtó flucka janɛ era qɛ iɕ treturɛ brɛnda n' ujɛ.

Peɕku me anɛ tɛ kɛrhɛrɛvet mer kɛtɛ erɛ đe kɛɕtú mer fryme si ɳɛ kafɕɛ mi steret. E kini vɛnɛ re qɛ ata kɛrhɛrɛ janɛ tɛ kuq, se atje ɛɕtɛ mbleđurɛ ɡaku, si ɡaku ynɛ qɛ vete nɛ muɕkɛrit.

Po me qɛnɛ se pɨɕqetɛ marrɛn pakɛ fryme, se nukɛ ɡejnɛ dot ɕum' erɛ, ɡaku i tyre ɛɕt' i ftohtɛ. I ftohtɛ ɛɕtɛ đe ɡaku i kafɕɛvet qɛ rojn' nɛ stere po qɛ nukɛ marrinɛ ɕumɛ fryme: ɡɛrɡɛriɳtɛ, harđjeɕkatɛ, bretkosatɛ, breɕkatɛ.

Stɛrvitje. — Sa λoj pieq ɳihni? Qyɛ janɛ ngalatɛ? Qyɛ pjeλ peɕku? Ç' janɛ vezet e peɕkut? Ç' ɛɕtɛ butargu đe havjari?

Balena

— Po me se rojnɛ piɢqet brɛnda n' ujɛ? pyeti Hekuri.

— Janɛ disa ŋerɛs qɛ pandehinɛ se kɛtó kafɢɛ ujarake uɢqehenɛ vetɛm me ujɛ. Po unɛ do t' u ðem se piɢqetɛ janɛ si ðe kafɢɛt e steresɛ; ca pej tyre hanɛ bar, ðe ca tɛ tjerɛ kanɛ pɛr uɢqim miɢin. Ata tɛ parɛtɛ hanɛ bariɢterat qɛ mbijn' nɛ funt tɛ lumit, tɛ kɛnetɛsɛ a tɛ detit; ðe piɢqetɛ qɛ hanɛ miɢ hanɛ piɢqetɛ mê tɛ vegɛlɛ. Piɢqetɛ bimɛngrénɛs kanɛ ðɛmbɛ tɛ vegɛlɛ; miɢngrénɛsit i kanɛ tɛ gatɛ ðe tɛ mprehtɛ.

Nɛ detɛt ka piɢq tɛ mbɛðeŋ e tɛ tmeruarɛ. Po m' e mað' e kafɢɛvet qɛ ron n' ujɛ ɛgtɛ balena. Balenɛn ɢumɛ ŋerɛs e pandehinɛ peɢk se me tɛ vɛrtet mɛ tɛ pamɛ ngan mɛ piɢqet' e tjerɛ; po e vɛrteta ɛgtɛ se kjo kafɢɛ ɛgtɛ *sisɛtore*, do-me-ðɛnɛ ŋɛ kafɢɛ si kali, si lopa, si qeni.

Duhet tɛ dini se dijɛtarɛt i kan' ndarɛ kafɢɛtɛ mɛ dy farɛ: sisɛtorɛtɛ ðe ve-pjeʎɛsetɛ. Kafɢɛtɛ sisɛtore jan ató qɛ pjeʎinɛ kɛlyɢɛ tɛ gaʎɛ ðe i uɢqejnɛ me qumɛgtin e tyre: kɛgtú janɛ giðɛ kafɢɛtɛ me katrɛ kɛmbɛ. Kafɢɛtɛ ve-pjeʎɛse jan' ató qɛ bɛjnɛ ve pej tɛ cilavet dalɛnɛ mê pastaj tɛ vegɛlitɛ: kɛtó janɛ zoqtɛ, piɢqetɛ, ɢtɛrpiŋtɛ.

Pra ðemi se balena nuk' ɛgtɛ peɢk, se nɛ vɛnt qɛ tɛ pjeʎiŋ vezɛ, si giðɛ piɢqetɛ, bɛn kɛlyɢɛ. Veç kɛsaj balena nukɛ mer' erɛ me

kɛrhɛrɛt, po ka muɕkɛrí si kafɕɛtɛ me katrɛ kɛmbɛ; ɛðe sa-do-qɛ jeton nɛ det balena vjen giðɛŋɛ pɛrmi ujɛ qɛ tɛ marrɛ fryɱɛ, se ndryɕe nukɛ ron dot.

Balena ðamɛ se mɛ tɛ parɛ ŋgan fare mɛ peɕk se nuk' ka kɛmbɛ, po ka krahɛ qɛ bɛn not, ðe formɛn e ka fare si tɛ piɕqet.

Balena ɛɕtɛ m' e mað' e kafɕɛvet tɛ ðeut: ɕumɛ herɛ ɛɕtɛ ɡɛr mɛ 50 kut e ɡatɛ ðe peɕon me mijɛ okɛ! Kjo kafɕɛ uɕqehetɛ me piɕq tɛ veɡɛlɛ, se ka ɡrykɛnɛ fort tɛ nɡuɕtɛ ðe nuk' kapɛrxen dot tɛ mbɛðeŋ. Balenɛn e ɡuajnɛ pɛr tɛ marrɛ vajin e saj qɛ pɛrdoretɛ nɛ mjeɕtɛrí mɛ ɕumɛ punɛ.

Vetij' e mirɛ

Ɋemi brɛnda nɛ zɛmrɛt ðe nɛ ɕpirt tɛnɛ ŋɛ ɡykatɛs tɛ dreqtɛ qɛ na ɡykon giðɛ punɛt tona. Ky ɡykátɛs na lɛvdon pɛr vepɛrat e mira ðe na qɛrton pɛr tɛ ligatɛ.

Ɋur bɛni ŋɛ punɛ tɛ mirɛ, djem, a e kini vɛnɛ re se qyɕ ini tɛ ɡɛzuarɛ ðe tɛ kɛnaqurɛ? kur bɛni ŋɛ ɡɛ tɛ pa pɛlqyerɛ, kur punoni ŋɛ faj a e kini parɛ se qyɕ mbrɛmanet zɛmra juaj u ðotɛ nɛ veɕt se ajo punɛ nuk' ɛɕt' e mirɛ, se punuatɛ ŋɛ faj? Ky zê i ɕpirtit ðe i zɛmrɛs ɛɕtɛ ay ɡykatɛs i mað qɛ çdo ŋeri ka me vethe ðe qɛ emɛrohetɛ *vetɛdija*.

Nɛ jetɛt t'ɛnɛ tɛ kujdesemi qɛ vetɛdija jonɛ giðɛŋɛ tɛ na lɛvdoŋɛ. Punɛt t'ona munt qɛ tɛ

pɕihenɛ pej ɳerɛzet ðe tɛ mos na i ɕohɛ ɳeriu; po as ɳɛ gɛ nukɛ munt qɛ tɛ mbes' e pɕehurɛ kurrɛ nga ɕpirti ðe nga vetɛdija jonɛ.

Ɔikoni, djem, qɛ mos i ðyeni kurrɛ zɛmrɛn e ɳeriu, ɕikoni qɛ giðɛ bota tɛ jenɛ tɛ gɛzuarɛ ðe tɛ kɛnaqurɛ pej juɕ. Dij-e-ni mirɛ se m' e mað' e mɛkatavet ðe m' i rɛnd' i fajevet ɛɕtɛ tɛ lɛnduarɛt e ɳɛ zɛmre. Mos ðoni kurrɛ likɕt pɛr ɳeri, mos ɕani ɳeri as pɛrpara syvet as prapa krahɛvet. Иɛ gɛ qɛ s' na pɛlqen tɛ na e bɛjɛ ɳerí neve, mos t' jà bɛjmɛ as ne ɳeriu.

Sjɛλjet e mira na fitojnɛ zɛmrat ðe miqɛsin e botɛsɛ. Po nɛ doni qɛ tɛ kini vetija ðe sjɛλje tɛ mira mɛsohuni giðɛɳɛ pɛr mirɛ. Nɛ kini no ɳɛ tɛ metɛ stɛrvituni qɛ tà ndreqni. Mos haroni se stɛrvitja bɛhetɛ ɳɛ vetij' e dytɛ ðe duke bɛrɛ zakon tɛ mirɛnɛ ɳeriu me tɛ vɛrtet bɛhet i mirɛ.

Mirni vetija tɛ mira qɛ nɛ vogɛlí se fjala ðotɛ qɛ *druri sa tɛ jet i vogɛlɛ kðehetɛ*. Si tɛ marim zakonɛ tɛ liq fort rɛndɛ munt qɛ t' i lemɛ ðe tɛ heqim dorɛ.

Detyrat' e ɳerɛzet.

Ɔikoni, djem, ðoɕ ɳɛ ditɛ babaj, ɕikoni trupnɛ tuaj ðe do tɛ kupɛtoni qyɕ çdo copɛ ka detyrɛn e saj; do tɛ ɕihni se si giðɛ kɛtó copɛ janɛ tɛ duhura te ɳɛra jatra. Nɛ trup tɛnɛ koka, kɛmba, dora, syri, vɛɕi, mɛlçitɛ, zɛmra, tɛ giðɛ kɛtó plaçka janɛ tɛ duhura pɛr ne ðe sicila-do ka ɳɛ ɕɛrbim mɛ vethe.

Aɕtú eðe te ŋerɛzit çdo ŋeri ka ŋɛ detyrɛ ðe ŋɛ ɕɛrbim. Ɯerɛzit nukɛ rojnɛ dot pa ndihmɛt tɛ ɕoku ɕokut. Çdo ŋeri ka detyrat e tij, ðe duhetɛ qɛ t' i mbarojmɛ me giðɛ zɛmrɛ kɛtó detyra.

Djemtɛ duhenɛ qɛ tɛ kujdesenɛ pɛr prindɛrit e tyre aɕtu sikundrɛ ðe kɛta janɛ kujdesurɛ pɛr tá. Vɛλezɛrit lipsetɛ qɛ tɛ duhen' nɛ mes tɛ tyre ðe tɛ jenɛ tɛ baɕkuarɛ si giɕtɛriŋt' e ŋɛ dore.

Eðe giðɛ ŋerɛzit pastaj duhetɛ qɛ tɛ ɕkojnɛ ðe tɛ jetojnɛ mirɛ ŋɛri me jatrin, me daɕuri ðe me miqɛsi. Mɛjtoni ŋɛ herɛ sa nevoja i kemi ɕoku ɕokut, sa ndihmɛ sjeλ çdo ŋeri te tjatri!

Pɛr sa ɕumɛ plaçka ka nevojɛ ŋeriu ðe sa ŋerɛs pɛrpiqenɛ ðe mundohenɛ sa tɛ dalin nɛ dritɛ kɛtó gɛrra!

Ɯeriu sikur tɛ iɕ fiλ i vetɛm nɛ kɛtɛ jetɛ do tɛ mbetɛɕ giðmon i egɛr ðe fatkeq ðe kurrɛ s' do tɛ ndjente dot ɛmbɛlsin e qytetɛrimit.

Ay qɛ nukɛ ɕkon mirɛ me t' afɛrmit e tij ɛɕtɛ fatzi ðe i gorɛ, se ɛɕtɛ si ŋɛ i varfɛrɛ pa gɛrí ðe pa prindɛr. Ay qɛ ka vetijɛ tɛ mirɛ ðe ɕkon bukurɛ me ɕokɛt ðe me miqtɛ, ay ŋerí s' ɛɕtɛ kurrɛ vetɛm ðe i gorɛ, se tekdo gen ŋɛ mik ðe ŋɛ vɛλa.

Mɛmɛðeu

Me qɛnɛ se ŋeriu ɛɕtɛ ŋɛ copɛ pej ŋerɛzisɛ, me qɛnɛ se giðɛ ŋerɛzit janɛ tɛ liðurɛ si giɕtɛriŋt' e ŋɛ dore, detyrat e tij janɛ tɛ ɕuma ðe

tɛ do-mos-doɢme. Po detyrɛn mê tɛ maðe ŋeriu e ka te mɛmɛðeu.

Mɛmɛðeu ɛɢtɛ ky vɛnt ku kemi lindurɛ ne, ku kanɛ lindurɛ babaj ynɛ, ðe prinderit tanɛ; ɛɢtɛ ky vɛnt ku giðɛ ŋerɛzija flet ɢuhɛn tɛnɛ; kɛtá ŋerɛs janɛ si ŋɛ fɛmijɛ ðe ne jemi tɛ giðɛ vɛλezerɛ. Aɢtú sikundrɛ qɛ duhetɛ qɛ tɛ ɢkojmɛ mirɛ me ŋeri jatrin brɛnda mɛ ŋɛ ɢtɛpi, aɢtú ðe me mɛmɛðetarɛt tanɛ duhetɛ qɛ tɛ kemi daɢurinɛ ðe ɢkuarjen' e mirɛ.

A kini parɛ ŋɛ mur ɢtɛpije, djem? A e dini qɛ nɛ heqɢim ŋɛ gur ŋg' ay mur i bɛjmɛ dɛm tɛ giðɛ godisɛ se dobɛtohetɛ ðe rɛzohetɛ? Aɢtú ðe ŋerɛzit e ŋɛ mɛmɛðeu janɛ tɛ liðurɛ ðe tɛ baɢkuarɛ: e liga ð' e mira e ŋerit u bɛhet tɛ giðɛve.

Pɛr tɛ qɛnɛ mɛmɛðetar i mirɛ ðe i nderçim duhetɛ qɛ kurrɛ tɛ mos harojmɛ tɛ mirɛnɛ ðe fitimin e mɛmɛðeut, lipsetɛ qɛ mɛ çdo punɛ tɛ ɢohim t' i bɛjmɛ tɛ mirɛ mɛmɛðeut; tɛ ndruhemi ŋga ŋɛ punɛ qɛ i bɛn dɛm mɛmɛðeut t'ɛnɛ, eðe e mirɛ sikur tɛ jetɛ pɛr ne.

Mos harojmɛ se nderi ðe turpi i mɛmɛðeut ɛɢtɛ nderi ðe turpi ynɛ. Nɛ daçim pra qɛ tɛ jemi tɛ lɛvduarɛ ðe tɛ nderuarɛ tɛ pɛrpiqemi pɛr maðɛrí ðe pɛr ɢɛrbim tɛ kɛti vɛndi qɛ na mban nɛ gî tɛ saj si ŋɛ mɛmɛ.

Racat e ŋerɛzet.

Иɛ mbrɛmɛ tek kɛndonin tɛ trɛ vɛλezɛrit nɛ odɛt tɛ tyre, babaj hyri brɛnda ðe u-ndɛŋ

pranɛ. Djemtɛ po mɛsonin ðeɢkroɳɛnɛ, ɳɛ mɛsim qɛ e doninɛ qɛ tɛ tre.

— E di mirɛ, ða babaj, se nɛ u pyeça sa copɛ ka ðeu do tɛ mɛ ðoni se janɛ pesɛ ðe do tɛ mɛ nɛmɛroni: Evropa, Asija, Afrika, Amerika ðe Australija.

Po a munt qɛ tɛ mɛ ðoni ç' dini mi ɳerɛzit e kɛtyre pesɛ copɛvet tɛ ðeut?

— Munt tɛ ðem, ða Rapua, se ɳerɛzit e Evropɛsɛ janɛ mê tɛ qyteterɯarɛ se nga tɛ tjerɛtɛ. . .

— Kaqɛ nuk' arin. Unɛ dua tɛ mɛ ðoni ç' kini mɛsuarɛ pɛrmi racat e ndryɢme tɛ ðeut.

Mi kɛtɛ pyetje djemtɛ s' ðanɛ dot no ɳɛ pɛrgigje. Babaj ɢtoj:

— Nɛ mos nuk e kini kɛnduar akoma, mê tutje do tɛ mɛsoni se ɳerɛzit e ðeut ndaheni mɛ disa raca, mɛ katrɛ a mɛ pesɛ.

E par' e kɛtyre racavet ɛɢt' e barða sɛ cilɛsɛ i ðonɛ ðe *kavkazike*, nga mali Kavkaz, n' Asi. Rac' e barðɛ ɛɢtɛ raca jonɛ, e tɛ giðɛ vɛndɛset t' Evropɛsɛ; mɛ kɛtɛ racɛ janɛ ðe ca kombe t' Asisɛ: Hindasit, Arabɛtɛ, Axɛmɛtɛ, Qyrdɛrit, Çerqezɛtɛ, Ermenɛtɛ, etj.

E dyta rac' ɛɢt' e verða a *mongolike*; nɛ kɛtɛ racɛ janɛ ɳerɛzit e Çinit, e Ẓaponisɛ, e Hindo-Çinit, e Koresɛ ðe tɛ tjerɛ kombe n' Asi. Kjo racɛ e ka cipɛn' e fytyresɛ tɛ verðɛ, leɢrat e kokɛsɛ tɛ traɢa, syte tɛ ɢtrembɛrɛ, kockat e faqesɛ tɛ dala.

Rac' e tret' ɛɢtɛ rac' e zezɛ, raca *negro*; kɛta ɳerɛs kanɛ cipɛnɛ tɛ zezɛ, leɢratɛ ruðe ruðe

si tɛ delesɛ, kockat e faqesɛ tɛ dala. Negrotɛ jetojn' n' Afrikɛ ðe kanɛ mbeturɛ ɢumɛ pas.

Veç kɛtyre tri racave tɛ mbɛða janɛ ðe dy tɛ tjera: rac' e kuqe, do-me-ðɛn vɛndɛsit e Amerikɛs' sɛ Veriut, se ata ŋerɛs kanɛ cipɛnɛ pakɛ si tɛ kuqe. Kɛta ŋerɛs sa venɛ po pakɛsohenɛ ðe tani Amerika ɛɢtɛ mbuɢurɛ me ŋerɛs tɛ vajturɛ ŋga Evropa.

E dyta rac' e vogɛlɛ ɛɢtɛ e muɢkuʎyera, do-me-ðɛnɛ ata kombe qɛ rojn' nɛ nisit e Oqeanisɛ; cip' e kɛtyreve ɛɢtɛ e zeẓkɛtɛ ðe sɛ largu ŋgajnɛ pakɛ mɛ negrotɛ.

Nga tɛ pesɛ kɛtó raca mê tɛ qyteterуara ðe tɛ mɛnçme janɛ racatɛ kavkazike ðe mongolike, do-me-ðɛnɛ racat e Evropɛsɛ ðe t' Asisɛ, se pej kɛtyreve ka dalɛ giðɛ qyteterija qɛ ɢohim sot.

Kombet e Evropɛsɛ.

Duke bɛrɛ fjalɛ mê siprɛ pej racavet ðamɛ se kombet e Evropɛsɛ janɛ ŋga rac' e barðɛ. Θamɛ *kombe*, do-me-ðɛnɛ qɛ janɛ disa kombe.

Eðe me tɛ vɛrtet rac' e barðɛ ndahetɛ mɛ dy dega tɛ mbɛða: *hindo-evropiane* ðe *semitike*.

Kombetɛ semitik janɛ arabɛtɛ ðe juðeŋtɛ.

Kombetɛ hindo-evropiane janɛ: *hindasit*, *persɛtɛ* (do-me-ðɛnɛ aẋemɛtɛ) n' Asi, ðe kombet e Evropɛsɛ. Veç kɛtyre janɛ ðe kombet e ndryɢmɛ tɛ malit Kavkas: *Çerqes*, *I'yrẋi* ðe tɛ tjerɛ; pandaj racɛs' sɛ barðɛ i ðonɛ ðe kavkazike.

Kombet e Evropesë ndahenë më katrë dega të mbëda: *latin*, *german*, *sllav* dhe *grek*.

Dega greke ka vetëm Grekërit do-me-dënë Elinët e moçmë dhe Grekët e sotmë.

Dega sllave ka: *Rusët*, *Polonezët*, *Serbët*, *Bosnakët*, *Hërvatët*, *Çekët*. Fuha sllave sot flitet në Rusi, në një pjesë të madhe t' Austrisë (Bosnjë, Dallmaci, Galici, Bohemí), në Sërbi, në Mal të Zi.

Dega germane ka *Alëmanët*, *Skandinavët* (Sveqi, Norvegi, Danimarkë), *Hollandezët*, *Ingilizët* të cilëvet u donë dhe anglo-sakson.

Dega latine qëmoti kish latinët do-me-dënë Romanët. Po romanët duke zaptuarë gjithë Evropënë më disa vende u-përzjenë me kombet e vendit dhe kështú sot shohim ca kombe të cilëvet u dëmi *neo-romanë* do-me-dënë romanë të rinj; këta kombe që sot flasënë fuhëra që kanë dalë nga latinishteja, janë: *Francezët*, *Italianët*, *Spanjolët*, *Portogalët* dhe *Vllehtë*.

Po raca hindo-evropiane veç të katrë degëvet që numuruamë ka dhe një degë tjatrë që dhe ajo është dega jonë do-me-dënë kombi Oqipëtar. Oqipëtarëvet u donë dhe racë pellazgike se jemi djemt' e Pellazgëvet të moçmë. Fuha shqipe ka të bëjë me të gjithë fuhët hindo-evropiane.

Ca mê sipër dhamë se gjithë kombet e Evropesë janë nga raca hindo-evropiane; e vërteta është se n' Evropë ka dhe katrë kombe që janë nga rac' e verdhë a mongole; këta kombe janë: Tyrqitë, Maxharët, Finlandezët dhe Bullgarët. Të tre kombet e parë flasinë nga një fuhë që

kanɛ tɛ bɛjnɛ me ŋɛra jatrɛnɛ; po BuÀgarɛtɛ, sa-do-qɛ s' jan' nga raca hindo-evropiane, flasɛnɛ sÀaviɕt se kanɛ haruarɛ ɠuhɛn' e parɛ tɛ tyre.

Ç' ɛɕtɛ ŋɛ Ctat

Mɛ ditɛ qɛ djemtɛ po bɛninɛ prapɛ mɛsimin e ðɛɕkroŋɛsɛ nɛ odɛt tɛ tyre, babaj hyri ðe u ða:

— Sot, djem, dua qɛ t' u ap ŋɛ mɛsim pɛr mi qeveritɛ ðe t' u ðem qyɕ qeverisetɛ ŋɛ Ctat.

— Ctat? pyeti Rapua. Ç' ɛɕtɛ Ctati, baba?

— Ctat, biro, i ðonɛ ŋɛ vɛnt qe sunohetɛ me ŋɛ qeverí. Nɛ Evropɛ ka 20 Ctet tɛ mbɛðeŋ, katrɛ Ctet tɛ veckɛlɛ, ðe disa Ctet tɛ tjerɛ qɛ janɛ brɛnda n' imperatorit alɛmane.

Qeverit e Ctetɛvet janɛ disa Àoj: *mbretɛrí, imperatorí, principato* ðe *republikɛ*. Nɛ tɛ tri qeverit e para, i par' i qeverisɛ ɛɕtɛ ŋɛ ŋeri qɛ mbretɛron, qɛ sunon ɕumɛ herɛ bir pas biri, a i par' i fɛmijɛs, si nɛ Tyrqí. Nɛ republikɛ nɛ vɛnt tɛ ŋɛ ŋeriu qɛ mbretɛron pas sɛ dreqtɛsɛ qɛ ka nga lindje e tij ɛɕtɛ ŋɛ ŋeri krye a ŋɛ kryetar qɛ zgiðetɛ pej botɛsɛ. Nɛ Evropɛ republikɛ janɛ Franca ðe Svicra, po nɛ Amerikɛ tɛ ɠiðɛ Ctetɛt sunohenɛ me qeverí republike.

Ґiðɛ qeveritɛ ndahenɛ mɛ dyɕ: *absolute* ðe *konstitucionale*. Qeveritɛ absolute jan ató ku krye i Ctatit ðe qeverija vetɛ janɛ tɛ lirɛ, tɛ sunojnɛ vɛndin ðe tɛ bɛjnɛ nometɛ si u do qejfi ðe pa pyeturɛ fare popuÀin. ɕumɛ herɛ qeveritɛ absolute bɛhenɛ tɛ kɛqija ðe punojnɛ ɕumɛ tɛ liga kundrɛ popuÀit.

Qeveritɛ konstitucionale kanɛ ŋɛ kɛɕiλɛ, ŋɛ mbleðje qɛ i ðonɛ *parlament* (a Mbleðj' e Kombit); nɛ kɛtɛ mbleðje ku janɛ dɛrguarɛ *depytet*' tɛ zgeðurɛ pej popuλit, kɛqyrenɛ nomet e Ctatit ðe pɛr çdo nom epet funt pas votit tɛ depytevet.

Nɛ parlament ɕikohetɛ ku priɕenɛ t' arðurat e Ctatit ðe qyɕ mirenɛ pagesatɛ; pa vendim tɛ parlamentit nukɛ mirretɛ no ŋɛ pages' e re pej popuλit ðe s' priɕet dot no ŋɛ e hoλɛ. Eðe me kɛtɛ mɛnyrɛ popuλi i ɕeh ðe i kupɛton punɛt e ɕtatit. Me ŋɛ fjalɛ, mɛ ŋɛ qeverí konstitucionale popuλi nuk' ɛɕtɛ rob ðe i huaj, po ɛɕtɛ ŋɛ ɕok i qeverisɛ ðe ka pjesɛ nɛ té.

Sunim i ŋɛ Ctati

Mɛ ŋɛ qeveri konstitucionale fuqitɛ qɛ sunojnɛ vɛndinɛ ndahenɛ mɛ tri: 1-a fuqija *lepislative* do-me-ðɛnɛ ajo qɛ bɛn nometɛ; 2-a fuqija *ekzekutive* do-me-ðɛnɛ ajo qɛ sjeλ nɛ vɛnt ðe mbaron punɛtɛ qɛ urðɛron nomi; 3-a fuqija *gudiciare* do-me-ðɛnɛ ajo fuqi qɛ ndan gyqetɛ.

Fuqija *lepislative* nɛ vɛnt téne ɛɕtɛ pɛrfaqɛsuarɛ pej *parlamentit* ðe pej *senatosɛ*. Nɛ parlament janɛ depytetɛ qɛ ka zgeðurɛ kombi; nɛ parlamet tɛ Tyrqisɛ dɛrgohetɛ ŋɛ depyte pɛr çdo 50 mijɛ ŋɛrɛs (tani janɛ afɛró 280 depyte). Nɛ senato janɛ senatorɛtɛ.

Mɛ nom ðamɛ se kɛqyrɛtɛ mê parɛ nɛ parlament ðe pastaj vete nɛ senato, ðe mer funt si tɛ pɛlqehetɛ ðe tɛ votohetɛ pej kɛsaj mbleðjeje.

Fuqija *eksekutive* ka giđɛ nɛpunɛsit e qeverisɛ đe nɛ krye tɛ tyre ministorɛtɛ đe kryeministorin tɛ cilit i đemi sadrazam. Sadrazamin e bɛn mbreti đe sadrazami zgeđ ministorɛtɛ. Uɕtɛrija ɛɕtɛ ŋɛ deg' e fuqisɛ eksekutive si đe armata.

Fuqija *ẋudiciare* ɛɕtɛ pɛrfaqɛsuarɛ pej ɕykatɛset, tɛ cilɛtɛ janɛ tɛ lirɛ nɛ tɛ đɛnɛ fuqin đe mendimin' e tyre. As ŋɛ nga tɛ dy fuqit e para s' munt qɛ tɛ pɛrzjehetɛ nɛ punɛ tɛ fuqisɛ ẋudiciare.

Pɛr tɛ ɕikuarɛ punɛt e ŋɛ ɕtati duhenɛ ɕumɛ tɛ priɕura. E dini mirɛ se ŋɛ fɛmijɛ a ŋɛ ɕtɛpi nuk' kđehet dot pa tɛ priɕura; aɕtu eđe ŋɛ qeverije i duhenɛ tɛ hoλa qɛ tɛ mundiŋ tɛ mbuloŋɛ tɛ priɕuratɛ qɛ bɛhenɛ. Kɛtó tɛ hoλa i gen duke i marrɛ nga bota nɛn' emrɛ pagesa (vergí). Pagesatɛ pra epenɛ pej popuλit qɛ tɛ priɕenɛ pɛr punɛt e duhura: pɛr tɛ paguarɛ nɛpunɛsit, pɛr tɛ mbajturɛ uɕtɛrinɛ đe armatenɛ, pɛr tɛ bɛr' uđɛ, pɛr tɛ mbajturɛ ɕkoλatɛ ku vete bota đe mɛson.

Ndarjet e ŋɛ ɕtati.

Θamɛ se ŋɛ ɕtat ɛɕtɛ i tɛrɛ vɛndi qɛ ka ŋɛ qeveri. Hɛ ɕtat me qɛnɛ se ɛɕtɛ i mađ do-mos-do ɛɕtɛ ndarɛ mɛ ca tɛ ndara qɛ tɛ mundiŋ tɛ sunohetɛ mê lehtɛ.

Nɛ Tyrqi vɛndi ɛɕtɛ ndarɛ mɛ *vilajetɛ*, ku urđɛron ŋɛ valí,

Иɛ vilajet ndahetɛ mɛ *sanɣakɛ*, nɛ krye tɛ cilit ɛɑtɛ ɳɛ mytesarif.

Sanɣaku ndahetɛ mɛ *kaza* ku urɑ̈ɛron kajmekami.

Kazaja ndahetɛ mɛ *nahije* nɛn' urɑ̈ɛr tɛ ɳɛ mydiri.

Tyrqija ka ɑaɑtɛ vilajetɛ nɛ Evropɛ (Janinɛ, Ckodrɛ, Kosovɛ, Manastir, Selanik, Edɛrne).

N' Anadoλ̈ do-me-ɑ̈ɛnɛ n' Asi, ka 22 vilajetɛ: Brusɛ, Ajdin, Konia, Adana, Ankara, Kastamoni, Sivas, Trabuzan, Erzurum, Mamuret-yl-Aziz, Diar-i-Beqir, Bitlis, Van, Musuλ̈, Bagdad, Basra, Suria, Halep, Bejrut, Hiɣaz, Jemen.

Nisitɛ (Rodos, Sakɛz, Midilli, etj.) bɛjnɛ vilajetin e Nisivet.

N' Afrikɛ ɛɑtɛ vetɛm vilajet i Tarabuλ̈uzit. Egypta zihetɛ ɳɛ vilajet me venom se ka ɳɛ sunim tɛ ndryɑmɛ ɑ̈e si mɛ vethe.

Stamboλ̈i ɛɑtɛ ɳɛ vilajet mɛ vethe, ɑ̈e kɛɑtú n' Evropɛ, n' Asi, ɑ̈e n' Afrikɛ Tyrqija ka 30 vilajetɛ.

Detyrat e ɳɛ ɳeriu kundrɛ ɑtatit

Pɛr t' ecurɛ mirɛ punɛt e qeverisɛ ɑ̈e tɛ ɑtatit, qɛ tɛ jetɛ mɛmɛɑ̈eu nɛ qetɛsi ɑ̈e nɛ pɛrparim, duhetɛ qɛ ɑ̈e çdo mɛmɛɑ̈etar tɛ mbuɑiɳ detyrat e tij.

M' e par' e detyravet tɛ ɳɛ ɳeriu ɛɑtɛ qɛ tɛ þindet te nomɛtɛ ɑ̈e tɛ mos dalɛ jaɑt' tyre. S' do

haruarɛ se kɛta nome janɛ vɛnɛ pɛr tɛ miren e vɛndit ðe tɛ ŋerɛzet, eðe janɛ votuarɛ pej depytevet qɛ ka zgeðurɛ vetɛ kombi. I maði filosof i Greqis' sɛ moçme, Sokrati, u-gykua pej gykatɛset qɛ ' pijɛ helmin ðe tɛ vdesɛ. Nxɛnɛsit e fiλosofit i ðanɛ qɛ tà ɢpɛtojnɛ nga burgu, po Sokrati nuk' e pranoj as fare ɢɛrbimin e tyre ðe piu me dorɛ tɛ tij helmin e vdekɢim duke ðɛnɛ se kurrɛ ŋɛ ŋeri i nderçim ðe mɛmɛðetar i mirɛ s' duhetɛ qɛ tɛ dalɛ jaɢtɛ nomit.

Detyr' e dyt' e ŋɛ vɛndɛsi ɛɢtɛ tɛ zgeðurit e depytevet. Zgeðjet e kɛtyre nɛkɛmbɛsve tɛ kombit kanɛ ŋɛ rɛndɛsí fort tɛ maðe pɛr giðe kombin, se atá depyte do vɛnɛ nɛ parlament ðe tɛ mejtohenɛ pɛr tɛ miren ðe lumterinɛ tɛnɛ. Kur vjen pra dit' e zgeðjevet çdo mɛmɛðetar duhetɛ qɛ t' apɛ votin e tij pɛr até ŋeri qɛ jà pret mɛndja se me tɛ vɛrtet ɛɢt' i mirɛ. Kur epni votin mos ɢikoni hatɛr, mos kini as frikɛ. Epni votin tuaj aɢtú si u ðɑtɛ vetɛdija juaj ðe aɢtú si e mejtoni qɛ me tɛ vɛrtet bɛni mirɛ.

Иɛ ɢtat ðamɛ se ɛɢtɛ si ŋɛ fɛmij' e maðe. Aɢtú sikundrɛ qɛ pɛr ɢkuarjen' e mirɛ tɛ ŋɛ fɛmije duhetɛ qɛ tɛ mbretɛroje daɢurija ðe ɢkuarj' e mirɛ nɛ git tɛ saj, aɢtú ðe pɛr ŋɛ Ctat m' e duhurɛ ðe m' e par' e punɛvet ɛɢtɛ ɢkuarj' e bukurɛ ðe vɛλazɛriɢte nɛ mes tɛ popuλit. Çdo ŋeri le tɛ miretɛ me punɛn e vet ðe kurrkuɢ mos tɛ kɛrkojɛ dɛmin e ɢokut.

FUNT

BKSH

BKSH

BKSH

BKSH